

## Előfizetési díj:

Negyedévre ..... 1 frt  
Félévre ..... 2 frt  
Egész évre ..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

## HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség  
Csokonai-utca  
3. sz.

Kiadóhivatal

József-körút 43. szám.

Az Achilles Sport-Egylet,  
Aradi Korcsolyázó-Egylet,  
Budapesti polgári lövészegyes.,  
Budapesti Torna-Club  
Beregszászi Korcsolyázó-egylet,  
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,  
Budapesti Korcsolyázó-Egylet,  
Budapesti Torna-Egylet,  
Délvidéki Kerékpár-Egylet,  
Debreczeni Korcsolyázó-Egyl.  
Debreczeni Torna-Egylet,  
Fővárosi Vivó-Club,  
Érsekújv. Vivó- s Torna-Egyes.,  
Győri Csónakázó-Egyesület,  
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,  
Kassai Korcsolyázó-Egylet,  
Kassai Tornázó- és Vivó-Egyes.  
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,  
Körmendi Athletikai Club,  
Kunsmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.  
Lévai Torna- és Vivó-Egylet  
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet.  
Lőcsei vivó- és Torna-Egyesület,  
Magy. Testgyakorlók Köre,  
Márm.-szigeti ifj. torna-egylet,  
Magyar Uszó-Egylet.  
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,  
Magyar-Óvári Torna- s Vivó-Egyl.,  
Maros-Vásárhelyi Kerékpár-Egylet,  
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egylet,  
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,  
Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egyl.,  
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,  
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet.  
Neptun Bpesti Evező-Egylet,  
O-Becsei Kerékpár-Egyes.,  
Ó-budai Torna-Egylet,  
Pécsi Athletikai Club,  
Pozsonyi Hajós-Egylet,  
Pápai Korcsolya-Egylet,  
Pozsonyi Torna-Egylet,  
Privigyei Korcs.-Egylet,  
Rimaszombati Korcs.- Egylet  
Quarnero csónakázó.-egylet.  
Sátoraljujhelyi Korcs. Egyl.  
Selmeczi Akad. Athléta-Club,  
Soproni Korcsolyázó-Egylet,  
Soproni ev. főgymn. testgy. köre.  
Sportkedvelők Köre,  
Szabadkai Sport-Egylet,

Szabadkai Torna-Egylet,  
Szarvasi Korcsolyázó Kör,  
Szatmár-Németi torna és vivót-egyl.  
Szegedi Csónakázó-Egylet,  
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,  
Szegedi Torna-Egylet,  
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet.  
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,  
Szegedi Kerékpár-Egyesület,  
Szászvárosi Athletika-Club,  
Szelnoki Korcsolyázó-Egylet,  
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,  
Torontáli korcs.- és hajós-Egylet,  
Torontáli atletikai club  
Tordai Korcsolyázó-Egylet,  
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,  
Veszprémi Torna-Egyesület,  
Zsombolyai Athletikai-Club,

## HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47.00. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

## Az egyetemi atletikai club.

Sportegyleteink közt nincs egy sem, mely fontosságra nézve e most alakul egylettel mérközhetnék. Ez egyletnek lesz feladata, hogy a középiskolákból kikerült ifjúságot erőben, épségben fenntartsa, hogy a haszontalan, léha időtöltéstől megóvja és a férfias sportokban szórakoztassa. — E cél nemzeti fontosságu, ezért az egylet a legnagyobb állami, társadalmi és városi támogatásra számíthat. — Miniszterünkről mindnyájan tudjuk, hogy ez ügyért lelkesedik; a kolozsvári egyetemnél megmutatta, hogy minden lehető akar és tud is tenni az egyetemi ifjak testi erősödéséért. — Most is az ő pártfogása terelheti biztos mederbe a club ügyét. — Az egylet élén álló Eötvös, Klupathy, Záborszky, maguk is kezességet nyújtanak arról, hogy a megindult mozgalom sikerre vezet, de csak úgy, ha az egylet gyakorló helyet és anyagi támogatást nyer.

Ugy gondoljuk ugyanis, hogy míg egy hatalmasabb gyakorló-terem fog az ifjaknak rendelkezésére állani, addig több középiskola tornaterme nyújtana a vivás és tornázás gyakorlására otthont. Mert az egylet czime nem zárhatja ki a tornázást és nem is gondolhatjuk, hogy tisztán versenyre készülés céljából alakult volna meg az egylet, — De a legnagyobb veszély az egylet fennállását az erők szétfor-

gácsolásával érné, ezért hatalmasabb együtt működéssel kell kezdeni a munkát és a szakok szerint való különválásnak csak később jöhet el ideje. Azért az egyes fakultások szinei a versenyeken már most is szerepelhetnek, sőt a kolozsvári testvérek és a vidéki jogász-, erdész-, bányász-, gazdasz-akadémiák ifjúsága is had küzdjön saját szineivel a rendezendő versenyeken. Küzdelem, verseny fog az új egyletnek életet adni!

A versenyeken, — úgy szeretnők, — ezután minden egyetemi polgár már csak az Egyet. Athl. Club neve alatt versenyezhet. Ez által sok egylet elveszti ugyan versenyzőjét sőt tagjait is, de a főcél mégis csak az, hogy az egyetemi sportélet fellendüljön. — A sportegyletek idővel mégis nyerni fognak a mai vesztesség révén, mert ezután az egyetemről kikerülő, valóban edzett athleták fognak hozzájuk belépni. Ugy gondoljuk, hogy a középiskolából az egyetemre és innen az életbe lépő ifjak ezután barátai lesznek továbbra is a sportoknak és lassanként a testgyakorlatok nálunk is oly fontos tényezők lesznek a nemzeti életben, mint milyenek az angolnál és németnél. Ily nagy szolgálatokat van hivatva teljesíteni az egylet, azért méltó, hogy mindenfelől támogatást és joindulatot tapasztaljon. Mi is erőt, kitartást kívánunk a vezetőknek nehéz munkájukhoz.

## A Testi nevelés története

a szatmári k. k. gymnasiumban.\*)

A Ratio educationis idejében a testgyakorlat magán s alkalmi buzgóságra volt hagyva. És hogy az ifjak nem is nagyon érezték meg a tornának hiányát a rendszeres studiumok között s ezért bőven kárpótozták magukat, bizonyítja mesterlegényekkel s nem egyszer a város hajduival szemben tanusított „hősieskedés”-ük s nemesebb téren, a tüzoltás körül szerzett érdemeik, melyeket igen gyakran a hatóság is köszönő iratokban ismert el.

Ezenkívül a b. e. Hám János püspök által alapított konviktus növendékei is (mintegy 40-en) gyakorolták magukat a 30-as évek alatt üres órákban a katonásdiban fapuskákkal, fakarddal és dobszó mellett kék sipka és sötét szürke posztóból készült s fényes gombokkal ellátott egyenruhában. Nagy népsokaság bámulta, katonatisztek csudálták ügyességüket. Büszke is volt arra Skultéty praefectus. Valahányszor előkelő vendége volt — így írja ezt egy akkor még ifju, most már nagy érdemekben gazdag 70 éven tuli, de még most is egyenes magatartású férfiú — ki kelle a dobszóra rukkolnunk s produkálnunk magunkat, esős időben még a termekben is, a két tanterem és az előszobán át hosszú vonalban végig egy helyben végezhető fegyver forgatás és mozdulatokban; német lévén még akkor a vezényszó, a „bei fuss”-ra a 40 puska olyan zörrenést hallatott, mintha az csak egyetlen puskával ment volna végbe.

A testgyakorlat rendszeres tanításának meghonosítása végett a harczias 1848 ban a nemes Szatmárváros tette meg az első lépést, a midőn is október 15-én a tanács összeülvén és itt „közrehozatván az iskolákban tanulók testi gyakorlatának eddigi mellőzése, mi pedig az ész komoly foglalkozásaiban belefáradt lelkekre, mint a testre is felvidító játékonysággal hatna, annál fogva felszólítandónak véli minden iskolák tanítóit, hogy a kardfogást, fektérozást megtanulván abba szünőrákon naponként tanítványaikat is gyakorolják, hogy így majd idővel ügyes tagjai lehessenek az országosan föllállítandó nemzeti őrseregnek, melyen alapszik a szabadság és az alkotmány.”

A kerületi főigazgató azonban egy kis várakozásra kéré a tanácsnak különben méltánylandó buzgalmát, a míg az új rendszer életbe lépven a test ápolásáról is gondoskodik.

A beállott absolutismus korszaka azonban nem volt kedvező idő a nemes város által sürgetett „fektérozás”-ra, s így gymnasiumunkban csak 12 évvel később 1860 június hó elején nyitották meg az udvaron a gymnastikát. Ezen intézmény meghonosításában is legfőbb érdeme volt Ham Mihály püspöknek, a ki 200 frtot adományozott e célra. Ezenkívül hozzájárultak a célhoz a városi tanács, a mely a szükséges fát ingyen adá hozzá s azonkívül 20 szekér homokot s Kiszely Károly cs. kir. megyei főmérnök, a ki 10 frt adományozott. A gymnastika ekkor az algymnasium összes tanulóira kötelező rendkívüli tárgy volt, a felsőbb osztálybelieknek pedig tetszésökre volt hagyva a részvétet. Tandíjul az egész folyamra 40 új krt fizettek. Az egész résztvevő ifjuság tizenkettesével 12 osztályra osztatott fel jártasabb tanulók vezénylete alatt, Nagy György cs. kir. megyei segédmérnök és Plesskott Henrik cs. kir.

\*) A szerzőnek az iskola történetét tárgyaló jeles nagy munkájából.

megyebiztos tanitá az ifjakat jó eredménynyel. Így tanulták a tornát a nyári négy hónapon át a következő években is naponként este másfél óráig cs. kir. katonai altisztek, Róth János, Kozma Mihály vezetése alatt, a kik már tiszteletdíjat is, 25 frtot, kaptak s ezért a tandíj fejenként 1 fitra emeltetett, de a résztvevők többnyire csak alsóbb osztálybeliek voltak, 140—180-an, a VI—VIII. osztálybeliek ismeretlen okokból igen gyereu vállalkoztak gyakorlatra. Baj volt az is, hogy az altiszteknek nagyon fogyatékos volt a tekintélyök s folyton a tanároknak kellett azt megtámogatniok, hogy a rend fennálljon.

Az 1867. évvel új korszakba lép a testgyakorlat. Az eddig rendkívüli tárgyat a rendesek közé veszik fel s kötelezővé teszik az összes tanulókra s tanítását szakképzett tornamesterekre bizzák.

Ettől kezdve gymnasiumunkban is előbb csak a nyári félévben, 1868-tól a téli időszakban is heti 12 órában tanítottak mind a nyolcz osztályban. 1871-ig azonban csak az ifjaktól s a szintén gymnasiumunkban tornászó reform. gymnasiumi tanulóktól szedett, de nehezen befizetett 1—1 frt díjjal, s jötevők, iskola-barátok adományából fedezték a tanfolyamok költségeit. Ez nem tarthatott sokáig, mivel a beszerzett eszközök is korhadni, romlani kezdtek, a város által 1869-ben ismételt kérelemre adott 100 frt alig volt elégséges a téli tornacsarnok legszükségesebb felszerelésére; azért az igazgató 1871-ben mindezeket feltárva segílyt kért és nyert is 200 frtot a kormánytól, a Skopál János tornamester évi fizetéseül 400 frtot, melyet következő évben Egner Adolf vizsgált tornamesternek is kiutalványozták, az ezt felváltó Grabovicszky Leonak pedig 500 frtot.

Az 1891. évi ministeri rendeletek még nagyobb lendület adnak a tornászat és testi nevelés ügyének. Az eddigi heti 12 óra helyett az 1891/2 é-től heti 14 fordítatik a rendszeres gyakorlatokra; az évvégi nyilvános torna-vizsgálatok az intézetben mind nagyobb előkelő közönség előtt folynak s a kiválók megjutalmazásával, mihez Meszlényi Gyula püspök, a torna-egyesület, igazgató és tanárok s más jötevők adják össze a koronákat. 1891-ben megtartatik Budapesten a tanulók első országos torna-versenye, a melyen intézetünk egyes jötevők s a püspök áldozatkészsége mellett, a tornatanító s egy tanár vezetése alatt 20 tanulóval vesz részt és a tanusított kiválóságáért ezüst érmet s oklevelet nyer. Nagyobb gond fordítatik a testedző játékok meghonosítására a tornatanításnak keretében s hogy a tornatanító azokkal s vezetősékekkel bővebben megismerkedjék, 1893. október havában részt vesz a Budapesten rendezett játék-tanfolyamon, — s a város a Szamoson hidján tul levő katonai gyakorlótért ajánlja föl az ifjak játéktereül.

A közoktatási kormánynak nem kerüli ki figyelmét a furdés és uszásban rejlő testedző eszköz sem s 1892 ápr. 22. 17466. sz. a. rendeletével felhivja a tanárokat, hogy az ifjakat e testedző sport gyakorlására buzdítva fürdőhelyekről, uszó iskolákról gondoskodjék s tegye lehetővé, hogy az ifjak, ezeket nagyobb anyagi áldozat nélkül tömegesen látogathassák. Tanulóink ugyan buzdítás nélkül is gyakoroltak eddig is a fürdést és uszást a Szamoson e célra évenként hatóságilag kijelölt helyen és uszodában s maga a város időközönként a katonai uszodába ingyen jegyekkel látott el sok ifjut, így 1870-ben 30-at; ettől kezdve azonban még nagyobb mértékben gyakorolják az ifjak e sportot; az igazgató kérelmére a katonai hatóság készséggel

ajánlá fel uszodáját és a tanítást mindazon ifjak számára, a kiknek névsorát az igazgató fel terjeszté.

1894-ben 26 taggal részt vett intézetünk a kassai tankerületi tornaversenyben is s ismét diadallal, diszoklevelekkel, arany- és bronzérmekkel tért vissza.

1896-ban végre a közölt ministerium, hogy a párhuzamos osztály miatt a tanitanításnál szükségessé vált osztály összevonásokat megszüntesse s a torna több órában s minden osztálynak külön tanítassék, Erdélyi Inrét önálló rendszerű tornatanítónak nevezte ki s ezzel a tanítás terén is elérni lehető legnagyobb fokát. Sarmaságh Géza.

## A Magyar Athletikai Club őszi viadala.

Idei őszi versenyét a m. a. c. ismét a régi pályáján, az Orczy-kertben rendezte, mely évtizedeken át tanuja volt az athleták versenyének, képességük érvényesülésének az athletikai sportok terén. A ki huzamosabb ideje nem látta a pályát, méltó csodálkozással szemlélhette az ott történt átalakítást. A régi kisebb pálya helyébe modern sporttér lépett. Külön kerékpár pálya emelt fordulókkal, 500 m kerülettel, külön 1/4 angol mértföldes futó V alakú pálya, ezen belül a z ugró, sulydobó, diszkos, és kalapácsvető helyek, tennis groundok s a Ludovika Akadémia céljait szolgáló katonai tornaszerek, akadályok. Az egész eltérőleg a megszokott formától, mely a versenypályáknak rendszerint ridegebb, üzletszerű, mondhatni gyárudvarszerű külsőt kölcsönöz deszkabódéival, kerítéseivel: friss zöldbe ágyazva, melyből a pályák fekete salakja kiválik: a céldalton az impozáns tornacsarnok, melynek terraszán s tőle jobbra-balra helyezkedik el a publikum, a kerítések helyében élő sövény cserjékből, gondozott pázsit, lombos fák egészítik ki a pálya képét. Ezen előkelő és barátságos színezetű sporttér I tesítése körül, mint nem mulaszthatjuk el azt külön kiemelni, Csesznák Benő tábornok, a Ludovika Akadémia jelenlegi parancsnoka szerezte a főérdemeket. A kerékpáros pálya konstrukciója a tervező mérnök: Bláthy O. Titus, a M. K. Sz. alelnöke szakavatott kezét dicséri. A munka felügyeletét, a pályaterv kivitelét Orbán Pál főhadnagy vállalta el, ki — a mint más alkalommal is aktív részt vett a M. A. C. sportéletében: így a tavaszi cross-country versenyén, footballmatchén, vivó-versenyén, most is rekonstruált versenypályán lefolyt első viadalból kivette részét, eredményteljesen versenyezván a 3 angol mértföldes síkfutásban.

Az országos gyászra való tekintettel a M. A. C. ezuttal mellőzte a tervbe vett pályaaavató ünnepségeket. Elmaradtak a szokásos meghívások, a plakatirozás, zene stb. Mindamelllett szépszámu közönség jelent meg, jobbára a versenyzők közelebbi hozzátartozói sorából, kikhez az érdeklődő sportkörök csatlakoztak. Ott láttuk Szemere Attilát, a M. K. Sz. elnökét, Porzsolt Gyulát, a M. U. E. elnökét, Luby Sándort, a M. U. E. alelnökét, számos katonatisztet s a kiket első sorban kellett volna említenünk: az előkelő hölgyvilág szép számu képviselőit.

A verseny-sport részére áttérve: 3 rekord-javítás történt ezuttal és pedig 1 és 2 angol mértföldre gyaloglásban: Stancsics György, a Szab. S. E. tagja részéről, a rudugrásban Sasse Károly, a M. A. C. tagja részéről. Mindkét a programmon szerepelt országos bajnokság a M. A. C. tagjainak jutott: dr. Záborszky István a 100

yardos síkfutását, dr. Porteleky László a sulydobásit nyervén el. Ki kell emelnünk a nevezések feltűnő szép számát, annál inkább, minthogy az nap más egyesület is rendezett helyben athletikai versenyt s így az érdeklődés megoszlott. Bécset Engländer képviselte (A. C. Victoria), a ki a 3 angol mértföldes síkfutást biztos főlényel nyerte meg, Prágát Rudl Rudolf, az A. C. Sparta jeles tagja, ki az Andrassy-díj-versenyben első lett, de a kötelező rekordot nem érte el. A vidék is örvendetes módon szerepelt a versenyen: Hódmező-Vásárhelyről Szilágyi Gyula a sympatikus sulydobási rendszer s Gaál Dániel, a sokoldalú kipróbált erejű sportember vett részt, Pécsről Gebauer Gusztáv, Szabadkáról Szantics György, utóbbi a gyalogláson kívül távfutásban is szerepelt s helyezést nyert. A helybeli egyesületek közül igen szépen szerepelt az Ó-budai Torna Egylet, melynek tagjai közül Strauss Gyula, mint valódi allround athleta szerepelt, Lenz Rezső a diszkosz-vetésben, Coray és Barlay a rudugrásban mutatta be jeles képességét, Kovács Nándor pedig a nálunk sajnos, átlag kevésbé művelt távfutásban érvényesült. A III. ker. Torna- és Vivóegylet részéről: Ruda Győző, az egylet lelkes titkára s buzgó versenyzője az 1 angol mértföldes síkfutási térelőny-versenyt megnyeri s a diszkosz-vetésben helyezve lesz. Kivülök úgy a fenti egyesületek, mint a „Testedzők Köre“ tagjai vettek részt s osztozkodtak a nap sikereiben.

A M. A. C. tagjai közül Sasse-, Záborszky-, Porteleky-ről már megemlékeztünk, utóbbi a diszkoszban is győzött. Wagner Zoltán a 1/2 angol mértf. síkfutást s a 220 yardos handicapet nyeri meg, Krempels József mindkét kerékpáros scrachel-versenyt, Penninger Antal a 120 yardos gátversenyt, Gajzágó Tibor, ki örvendetes módon ismét megközelíti tavaszi formáját, a távolugrást, Porzevinsky Vilmos a kerékpáros távelőny-versenyt.

Dicsérőleg kell megemlékeznünk a rendezésről, melynek köszönhető, hogy — a 1/2 angol mértföldes síkfutás, a gyaloglási rekordkísérlet, s továbbá a gátverseny előfutások délelőtt fejeztetvén be — a délutáni verseny 13 száma és 6 előfutama aránylag igen rövid idő alatt volt befejezhető. Mint ujítás szerepelt a futási versenyeknél az eddig szokásos célzalag helyett célfonál, melynek elszakítása biztosabb alapot szolgáltat a beérkezés s annak sorrendje megállapítására, mint a szalag.

A versenyen igen szép tiszteletdíjak kerültek kiosztásra, a mivel a M. A. C., mely ezen viadalát minden belépő díj nélkül rendezte, újra kimutatta áldozatkészségét a sport irányában.

A verseny eredményeket a hivatalos feljegyzés szerint a következőkben adjuk:

## A „Magyar Athletikai Club“ 1898. október 9-iki őszi viadala.

Orczy-kerti pálya. D. e. fél 11 és d. u. 2 órakor.

A versenybiróság elnöke: dr. Gerenday György; versenybirósági tagok: Irányi Gyula, dr. Krasznay Ferencz, Lászlár Pál, Szokolay Kornél; versenytitkár: Krempelka O. Béla; célbíró: Dáni Nándor bajnok; távmérő: Stankovits Szilárd; időmérő: Stankovits Szilárd, Abray Zoltán; indító: Tasnády Endre; verseny-felügyelő: Dobák Emil; pályafelügyelők: Friedrich Nándor, Martin István; gyaloglási bíró: Bäcker Zoltán; verseny-jegyző: Sacher Gusztáv. A „Magyar Athletikai Szövetség“ képviselője: dr. Gerenday György alelnök; a „Magyar Kerékpáros Szövetség“ képviselője: Szemere Attila elnök.

I.  $\frac{1}{2}$  angol mértföldes síkfutás (egyleti zárt): 1. Wagner Zoltán  $2' 26\frac{3}{5}$ , ezüstérem; 2. Jambrits Lajos, ezüstérem; 3. Mészáros Pál, bronzérem; 7 induló.

II. Gyaloglási rekordkísérlet 2 ang. mértföld. Sztantics György, a „Szabadkai Sport Egylet“ tagja felállítja  $16' 41\frac{4}{5}$ -el az országos rekordot (eddig legjobb eredménye téren: Kohn A. „M. T. K.“ a „S. K.“ 1888. októberi versenyén  $18:22.$ ), a 2 ang. mértföldes gyaloglás keretében az 1 angolos ideje is megállapított  $7' 54\frac{4}{5}$  (eddig országos) elismert rekord  $8' 14\frac{1}{5}$  (Pécs 1879. Sztantics György „Sz. S. E.“) Mindkét eredmény országos rekord. Ezüst érem.

III. 100 yardos síkfutás Magyarország bajnokságáért. Védő: Koppán Pál „M. U. E.“. Első előfutam: 1. Strauss Gyula „Ó. T. E.“, 2. Gebauer Gusztáv „Pécsi A. C.“  $10\frac{4}{6}$ „. 5 induló; második előfutam: Koppán Pál „M. A. C.“  $18\frac{1}{6}$ „, 2. dr. Záborszky István „M. A. C.“; harmadik előfutam: 1. Gajzágó Tibor „M. A. C.“  $12\frac{1}{6}$ „, 2. Barlay Oszkár „Ó. T. E.“ *Döntőfutam*: 1. dr. Záborszky István „M. A. C.“  $10\frac{8}{5}$ . Szövetségi aranyérem s „Magyarország bajnoka 100 yard síkfutásban 1898“ czim; 2. Strauss Gyula „Ó. T. E.“ szövetségi ezüstérem; 3. Koppán Pál „M. A. C.“ Szövetségi bronzérem.

IV. Diszkoszvetés. 1. dr. Porteleky László 29 m. 22 cm. ezüstérem s tiszteletdíj; 2. Lenz Rezső „Ó. T. E.“ 28 m. 43 cm. ezüstérem; 3. Ruda Győző „III. k. t. v. e.“ 27 m. 55 cm. bronzérem.

V. 500 m. kerékpárverseny. 1. Krempels József „M. A. C.“ 46", ezüstérem és tiszteletdíj; 2. ifj. Sivirsky Antal „M. A. C.“ ezüstérem; 3. Csupor Miklós „M. A. C.“ bronzérem.

VI. Rúdugrás. 1. ifj. Sasse Károly „M. A. C.“, 2 m. 92 cm., országos rekord, ezüstérem és tiszteletdíj; 2. Kornay Árpád „Ó. T. E.“ 2 m. 81 cm.; 3. Barlay Oszkár „Ó. T. E.“, 2 m. 72 cm. bronzérem.

VII. Andrassy-vándor-díj.  $\frac{1}{4}$  ang. mértföldes síkfutás. 1. Rudl Rudolf „A. C. Sparta“ (Prága),  $55\frac{3}{5}$ „, ezüstérem (nem érvényes el a kitűzött rekord  $55$ „, aranyérem nem adatik ki s a verseny nem számít a vándor-díj védelmének); 2. Koppán Pál „M. A. C.“, ezüstérem; 3. dr. Záborszky István „M. A. C.“, bronzérem. 8 induló.

VIII. 1000 m. kerékpáros verseny télönnyel. 1. Porzezinszky Vilmos „M. A. C.“,  $1' 26'' 90$  m. előny, ezüstérem; 2. Csupor Miklós „M. A. C.“, 120 m. előny, ezüstérem; 3. ifj. Sivirsky Antal „M. A. C.“, 100 m. előny; Seratch: Krempels József „M. A. C.“.

IX. 120 yardos gátverseny a „Magyar Athletikai Club“ bajnokságáért. Kötelező rekord  $17\frac{5}{10}$ „. Első előfutam: 1. Horváth Elemér  $20\frac{1}{5}$ „; 2. Penninger Antal; második előfutam: 1. Wein Árpád  $24\frac{1}{5}$ „; 2. Bunyitay Sandor. *Döntőfutam*: 1. Penninger Antal  $20\frac{1}{5}$ „; 2. Horváth Elemér; Wein Árpád. A kötelező rekord nem érvényes el, a verseny nem számítatik bajnok-vetélkedésnek, hanem egyszerű versenynek. Elsőnek ezüstérem, másodiknak ezüstérem, harmadiknak bronzérem.

X. Sulydobás Magyarország bajnokságáért. Védő Réthy Pál akadályozva volt a részvételben. 1. dr. Porteleky László „M. A. C.“, 10 m. 29 cm. Szövetségi aranyérem és „Magyarország sulydobó bajnoka 1898.“ czim; 2. Szilágyi Gyula „Hódmező-Vásárhelyi T. V. E.“, 10'04; 3. Strauss Gyula „Ó. T. E.“ 9'86. 7 mérkőző.

XI. 1 ang. mértföldes síkfutás télönnyel. 1. Ruda Győző „III. k. t. v. e.“ 180 m. előny,  $4' 50''$ , ezüstérem; 2. Sztantics György „Szabadkai S. E.“ 100 m. előny, ezüstérem; 3. Engländer Fritz „A. C. Victoria“

(Bécs), 20 m. előny, bronzérem. 7 induló. A scatch-re helyezett Rudl Rudolf (Prága), nem indult.

XII. Távolugrás. 1. Gajzágó Tibor „M. A. C.“, 6 m. 03 cm., ezüstérem és tiszteletdíj; 2. Strauss Gyula „Ó. T. E.“, 5 m. 84 cm., ezüstérem; 3. Gebauer Gusztáv „Pécsi A. C.“, 5 m. 62 cm. A győztes az ugrását a neki, mint győztesnek a szövetségi szabályzat értelmében a 7. ugrásnál érte el.

XIII. 10.000 m. kerékpárverseny. 1. Krempels József „M. A. C.“  $19' 23''$ , ezüstérem és tiszteletdíj; 2. Porzezinszky Vilmos „M. A. C.“, ezüstérem; 3. Csupor Miklós „M. A. C.“ bronzérem.

XIV. 220 yardos síkfutás télönnyel. Első előfutam: 1. Wagner Zoltán „M. A. C.“ 7 m. előny,  $24''$ ; 2. Pick Mór „T. K.“, 20 m. 7 induló. A scatch Rudl Rudolf nem indult. Második előfutam: 1. Weimss László „M. A. C.“, 18 m.,  $24\frac{2}{6}$ „; 2. Kornay Árpád „Ó. T. E.“ 14 m., 5 induló. Harmadik előfutam: 1. ifj. Sasse Károly „M. A. C.“, 21 m.,  $24\frac{4}{6}$ „, 2. Mészáros Pál „M. A. C.“, 18 m. 6 induló. *Döntőfutam*: 1. Wagner Zoltán „M. A. C.“, 7 m.,  $23\frac{4}{5}$ , ezüstérem; 2. Pick Mór „T. K.“ 20 m.; 3. Weimss László „M. A. C.“, 18 m., ezüstérem; 4. ifj. Sasse Károly „M. A. C.“, 21 m., bronzérem; 5. Kornay Árpád „Ó. T. E.“, 14 méter, bronzérem.

XV. 3 ang. mértföldes síkfutás. 1. Engländer Pritz „A. C. Victoria“ (Bécs),  $18' 45\frac{1}{6}$ „, ezüstérem és tiszteletdíj; 2. Kovács Nándor „Ó. T. E.“, ezüstérem; 3. Orbán Pál „M. A. C.“, bronzérem.

## Az ökölvívás versenyszabályai.

Elfogadtatt a „M. A. Sz.“ tanácsának 1897. november 29-én tartott ülésén.

### 1. §.

Minden nyilvános versenyenél a küzdőtérnek négy-szög alakunak kell lennie, melynek oldalai 5 és 7 méter között váltakozhatnak. A küzdőtér oldalai 8 darab egymással összekötött czövekkel jelölendők. Az alacsonyabban futó kötél 60 centiméternyire, a magasabban futó 120 centiméternyire legyen a földtől.

### 2. §.

A versenyzők szabályszerű sportruházatban és sima talpu cipőkben vagy harisnyákon tartoznak megjelenni. 230 grammnál sulyosabb keztyük nem használhatók.

### 3. §.

A mérkőzők sulybeosztása a következő:

- könnyűsúlynak a 60 kilónál könnyebbek
- középsúlynak a 60 kiló és 72 kiló közöttiek;
- nehézsúlynak a 72 kilónál nehezebbek.

### 4. §.

Versenyegek csak egyenlő sulycsoporthoz tartozók közt rendezhetők. Könnyebb sulyu azonban részt vehet a nehezebb sulyuak csoportjában, de nem viszont.

### 5. §.

Minden nyilvános versenyen három vagy öt bíró állapítja meg az eredményt. Szükséges még egy időmérőnek működése is.

### 6. §.

Minden páros küzdelemben a menetek száma három. Az előküzdelemben egy menet tartama 3 perc. A döntő küzdelemben a két első menet tartama 3—3

percz, az utolsó meneté pedig 4 percz. A menetek közt 1 percznyi pihenő adassék.

7. §.

Ha valamely versenyző nevének szolításakor nem jelentkezik, úgy kiesik a további küzdelemből.

8. §.

Minden versenyző a küzdelem előtt számot huz, és azután a következőképen versenyez. Első sorban sorshuzás utján összeállított párokkal annyi selejtező mérkőzés rendezendő, a mennyivel az összes versenyzők száma meghaladja a 2, 4, 8, 16 vagy 32-es számokat s a legyőzöttek kiállanak. Iy módon a visszamaradt versenyzők száma 2, 4, 8, 16 vagy 32 fog lenni, kikből a párok sorshuzás utján állítatnak össze. A legyőzöttek kiállanak, a győztesekből pedig újabb párok állítatnak. És így tovább, míg 2 versenyző nem marad.

9. §.

Minden versenyzőnek, kit a verseny győztese győzött le, joga van küzdeni a második helyért, s mindenki, kit az első vagy második győzött le, joga van küzdeni a harmadik helyért.

Minden versenyzőnek lehet egy segédje, azonban sem ezen segéd, sem bárki más a mérkőzésbe tanácsos, vagy egyébként be nem folyhatt.

10. §.

A bírák eljárása a következő:

A bírák külön-külön oldalt állanak.

Minden küzdelem után a bírák mindegyike a nézete szerinti győztes nevét bemondja az eredményt kihirdetőnek, ki a bírák többsége által győztesnek jelölt nevét kihirdeti.

11. §.

A bírák a) figyelmeztetik vagy diszkvalifikálhatják is a versenyzőt, ha ez a szabályokat áthágja; b) félbeszakítják a mérkőzést, ha a küzdők valamelyike elesik, megjegyezvén, hogy a két első menet alatti megállítás, félbeszakítás nem diszkvalifikálja a küzdőt az utolsó menetben való részvételle; c) félbeszakíthatják és eldönthetik a küzdelmet, ha a küzdők egyike oly feltűnő fölényvel bír a másik felett, hogy a mérkőzés folytatása feleslegesnek látszik.

12. §.

A bírák határozatai minden esetben véglegesek.

13. §.

A bírák ítélkezésénél határozó legyen az, hogy minden küzdelem annak javára döntessék el, ki szebb modorban küzd és több pontot ér el.

Pontnak számítandó támadásnál: a közvetlen tiszta ütés a kézfejjel akár jobb, akár bal kézzel a fejre, szembe vagy oldalt, vagy a testre a csipők felett; a védelemnél: a kivédés, kisiklás, lehajlás, félreugrás.

Ha a pontok száma különben egyenlő, előny adassék annak, ki többet támad és a küzdelem folyamán és az után jobb kondíciót mutat.

14. §.

A bírák diszkvalifikálhatnak olyan versenyzőt, ki szabálytalanságot követ el, pl. nyitott kézzel üt vagy lök, tenyérrel vagy könyökkel üt, vagy derék alatt üt, vagy akkor üt, ha az ellenfélnek egy térde és egy keze, vagy minkét térde földet érint, ki fejével vagy vállal lök, a ki birkózik, vagy durván verekszik a kötelek mellett, ki sértőt vagy durva kifejezéseket vagy taglejtéseket használ, vagy nem engedelmeskedik a bírák rendelkezéseinek.

15. §.

Minden oly kérdést, melynek eldöntéséről jelen szabályok nem intézkednek, a bírák döntenek el, kik hivatott értelmezői jelen szabályoknak is.

## A Magyar Uszó-Egyesület nemzetközi versenye.

Verőfényes enyhe őszi nap, azurisztza mennyboltozat, telt tribün, gyönyörű hölgyek, kiknek csinos feje köré aureolát látszott vonni a bucsuzó napsugár: ez képezte a mai verseny staffage-ját. S ehhez a kerethez méltó volt a tartalom is. Az egyes futamok kivétel nélkül érdekfeszítőek voltak s klaszikusakká tette őket a starthoz sereglő magyar athleták színe-javá. Olyan mezőnyöket, mint a mai versenyen Magyarországon alig lehetett látni. Minden egyes számra a nevezés megközelítette a huszat, a legtöbbnél meg is haladta. Ez okozta, hogy a lehető leggyorsabb tempo mellett se tudta volna az egyesület az egész programot egy délután lebonyolítani s így az előfutamokat délelőttre kellett áttenni. Versenypont maradt délutánra így is elég, betelhetett vele a közönség, hisz két bajnokság s néhány bicycle szám is szerepelt a programon, sőt a nap már régen nyugvóra szállt, midőn a versenyt be lehetett fejezni.

A nap hőse Speidl Zoltán (M. U. E.) volt, ismét két bajnoki címmel lett gazdagabb. A M. U. E.-nek ez a szerencsés versenyzője 100 yardtól az angol mértföldig minden távon biztosnak érzi magát s alig akad neki veszedelmes ellenfele. Mintha csak az ő számára irnának ki minden bajnokságot Magyarországon: valamennyit megnyeri; s már csak azon csodálkozunk, hogy az irigy vetélytársak nem kiáltják oda neki: Quo usque tandem! . . .

Speidl mellett igen szép szerepet játszottak Schubert, Gajzágó, Ujvári, Penninger, Coray, Crettier s különösen Strausz Gyula, ki egy szerencsés pillanatban úgy elhajtotta a diszkoszt, hogy dobásával új országos rekordot állított fel, mely nem marad el messze a prágai Janda európai rekordja mögött.

Speidl és Strausz rekordjavításai képezik különben a nap legfontosabb sport eseményét.

A verseny tehát mindenképen inéltó befejezője volt az idei versenyévadnak.

A verseny eredményeinek méltatására áttérve megtartjuk a kronológiai sorrendet.

A délelőtti folyamán kerültek eldöntésre a 100 yardos síkfutás, 402 $\frac{1}{2}$  méteres gátfutási bajnokság, a 220 yardos síkfutás handicap s a távolugrás előfutamai.

A 100 yardos síkfutásnak 3 kiírt előfutamat kettőre szoritották össze. Az elsőben Speidl, a másodikban Schubert Ernő győzött. A távolugrás selejtezőjénél győztes Gajzágó Tibor lett, 631 cm.-es ugrásával míg, legveszedelmesebb ellenfele Schubert csak 619 cm.-nyi ugrást tudott felmutatni. A gátfutási bajnokság előfutamaiból Barlai, Nedved (Prága) és Speidl kerültek ki győztesen; a 220 yardos síkfutás előfutamaiból pedig Mészáros, Révay, Hüvös, Schubert, Szánthó, Takács, Stein, Sándorfí, Gajzágó és Wagner kerültek a döntőbe.

A délutáni verseny a 100 yardos síkfutás döntőjével kezdődött, mely mindjárt meglepetést hozott: Speidl a kevésbé diszponált Schubertet remek küzdelem után mintegy fél méterrel győzte le. Kétségtelenül Schubert rosz startjának tulajdonítható, a fél méteres differentia. Athletikai versenyzőink előkelő modoráról tesz tanusá-

got, hogy — ellentétben kerékpárversenyzőinkkel, kik nem mindenkor alkalmazkodnak a „bonton“ szabályaihoz s alaptalan óvásaikkal akárhányszor kényelmelen helyzetbe hozzák a versenybírósgát, magukat pedig csak a publikum gúnyának czéltáblájául teszik ki — a levert favorit szívélyesen gratulált legyőzőnek. El kell egyébként ismerni a M. U. E.-ről, hogy ritka pártatlansággal jár el, s ez a titka talán annak, hogy a versenyzők oly örömmel keresik fel versenyzeit, úgy hogy akárhány kisebbszerű háziverseny az indulók számát tekintve bátran nemzetközi versenynek is beválnék.

A 100 yardos döntője után egy 220 yardos handicap előfutamat szűrtak be azon versenyzők részére kik délelőtt lekéstek. Hogy az egyesület ezt engedélyezte, egyáltalán nem helyeselhettük, mert a versenyzők az ilyen „lekésést“ nagyon is kihasználhatják, hogy olyan versenybe juthassanak, melyben minden chance nélkül indulnak. A spekulációnak pedig tért nyitni a sport tere nem tanácsos. Az előfutam győztese különben Jónás István (M. U. E.) lett.

A távolugrásban Gajzágó brilirozott; Schubert-en észrevehető volt a családi gyásztól való félelem okozta kedvetlenség. E két crack ugrásainak átlaga, bár a délelőtti eredmények mögött el is maradtélerte a 6 m.

Az  $\frac{1}{4}$  angolmértföldes gátfutás bajnokságban Speidl ismét egygyel szaporította bajnoki titulusainak számát, még pedig oly eredménnyel, melyre jogosan büszke lehet. Már délelőtt megjavította az országos rekordt 1 p.  $4\frac{3}{5}$  mp.-re s délután pedig önmaga megdöntötte  $2\frac{1}{5}$  mp.-nyi javítással ezt az időt. Speidl volt különben a nap hőse; megnyerte a 100 yardos sifutást, megnyerte Barlai és Nedved ellen az  $\frac{1}{4}$  mértföldes gátbajnokságot s fölényrel győzött az 1000 méteres sifutási bajnokságban. Rajta ugyan nem valósult meg a „Nemo profeta in patria“ elve, ő csak a honi talajon érzi magát bizton: a külföldi pályákon csak közepes sikereket tudott felmutatni.

A diszkoszdobásban ismét rekordjavítást kell feljegyeznünk Strausz Gyula, Magyarország egyik legjobb all-round athlétája részéről, ki 31 36 m.-es eredményével 83 cm.-rel javította meg Coray 30 53 m.-es rekordját. Vele szemben az idei bajnok Coray a második helyre szorult, Crettier-nek pedig a harmadik helylye kellett beérnie.

A 3 angolmértföldes sifutás szemléelőinek remek sportélvezetben volt részük Penninger s Ujvári heves küzdelmében, melyből körülbelül 30 méterrel Ujvári került ki győztesen. Hogy rekordjavítás nem volt, az talán épen az első körök túlheves iramának tulajdonítható, minek folytán mindkét versenyző tulságosan kifulladt s némileg lassítani kellett a tempót.

Végre a 220 yardos handicap döntőjét a 4 m. előnnyel induló Wagner (M. A. C.) nyerte meg, második Stein (M. U. E.) lett.

Nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk tehát, hogy a M. U. E. méltóan fejezte be azt a hatalmas, eredményekben oly gazdag versenysaisont, melyet az ő versenye nyitott meg.

A részletes eredményeket itt adjuk:

#### 1. 100 yardos sifutás.

*Első előfutam:* 1. Speidl Zoltán (M. U. E.)  $10\frac{4}{5}$  mp. 2. Farkas Gyula (M. U. E.), 3. Nedved (A. C. Sparta, Prága), Barlai (Ó. T. E.), György László (M. T. K.). 1 méterrel feltartva első.

*Második előfutam:* 1. Schubert Ernő (M. U. E.)  $10\frac{4}{5}$  mp., 2. Stein Ferencz (M. U. E.), 3. Hűvös József (M. U. E.), Gajzágó Tibor (M. A. C.) Hollner

Vilmos (Ó. T. E.), Lang László (M. U. E.) Körülbelül 1 méterrel nyerve, jó harmadik.

*Döntő futamban* indul a két előfutam első három helyezetteje. 1. Speidl  $10\frac{4}{5}$ , 2. Schubert Ernő, 3. Farkas Gyula, 4. Hűvös József. Elkeseredett küzdelem után fél méterrel nyerve, 1 méterrel harmadik. Schubert rossz startot kapván, vagy 3 métert veszít, melyet behozni igyekszik, de hasztalanul.

*II. Távolugrás.* 1. Gajzágó Tibor (M. A. C.) 6 31 m., 2. Schubert Ernő (M. U. E.) 6 19 m., 3. Strausz Gyula (Ó. T. E.) 5 86 m., 4. Franyó Gyula (B. T. C.) 5 79 m., 5. Takács Tamás (M. U. E.) 5 72 m. Gajzágó ugrásai 601, 619, 631; Schubertéi: 619, 560, 606,

#### III. Magyarország $\frac{1}{4}$ angolmértföldes gátfutás bajnoksága.

*Első előfutam:* 1. Barlai Oszkár (Ó. T. E.)  $1' 8\frac{5}{10}''$ , 2. Aágh Gyula (M. U. E.), Sajó Béla (B. T. C.) 3 méterrel könnyen nyerve.

*Második előfutam:* 1. Nedved Karel (A. C. Sparta)  $1' 6\frac{4}{5}''$ , 2. Kornai Árpád (Ó. T. E.) Takács Tamás (M. U. E.) 10 méterrel feltartva első.

*Harmadik előfutam:* 1. Speidl Zoltán (M. U. E.)  $1' 4\frac{3}{5}''$ , 2. Wagner Zoltán (M. A. C.) Ujvári Cseh Ödön (M. U. E.), Stein Ferencz (M. U. E.). Speidl 10—12 m.-rel játszva győz. Az idő országos rekord

*Döntő futam:* 1. Speidl Zoltán  $1 2\frac{2}{5}$  (országos rekord), 2. Barlai Oszkár, 3. Nedved Karel, 4. Wagner Zoltán. Speidl 6 méterrel könnyen első s az előfutamban felállított országos rekordját ismét megjavítja. Barlai mögött 1 méterrel harmadik Nedved, kit két méterrel hátrább Wagner követ. Speidl 200 m.-rel a cél előtt az élre megy s azontul folytonosan vezet, heves küzdelem a 2. helyért.

#### IV. 220 yardos handicap sifutás.

*Első előfutam:* 1. Mészáros Ede (M. U. E.) 20 m. e.  $24\frac{1}{4}$ , 2. Révay István (M. U. E.) 16 m. előny. Helyezetlen Fehérváry Nándor (M. U. E.) 3 méterrelnyerve.

*Második előfutam:* 1. Hűvös József (M. U. E.) 15 m. e.  $23\frac{1}{6}$ , 2. Schubert Ernő (M. U. E.) 2 m. e. 4 m.-el könnyen nyerve. Helyezetlenek: Franyó Gyula (B. T. C.) 8 m. e. Kovács Nándor (Ó. T. E.) 12 m. e., Pick Pál (M. U. E.) 18 m. e. és Lévai Kálmán (M. U. E.) 22 m. e.

*Harmadik előfutam:* 1. Szánthó Andor (M. U. E.) 16 m. e.  $24\frac{1}{5}$ , 2. Takács Tamás (M. U. E.) 10 m. e. Indultak még Nedved Karel (A. C. Sparta) 3 m. e., Strausz Gyula (Ó. T. E.) 5 m. e. és Farkas Gyula (M. U. E.) 7 m. e. Küzdelem után fél méterrel győzve.

*Negyedik előfutam:* 1. Stein Ferencz (M. U. E.) 7 m. e.  $25\frac{1}{3}$ , Sándorfi Kázmér (M. U. E.) 22 m. e. Helyezetlen Wagner Béla (M. U. E.) 15 m. e. 3 m.-el első.

*Ötödik előfutam:* 1. Gajzágó Tibor (M. A. C.) 6 m. e.  $25\frac{1}{6}$ , 2. Wagner Zoltán (M. A. C.) 4 m. e. Indultak még Ohmüller Imre (M. U. E.) 20 m. e. ifj. Varga János (Ó. T. E.) 14 m. e., Fekete József (III. T. és V. E.) 16 m. e. Küzdelem után mellszélességgel nyerve.

*Hatodik előfutam:* 1. Jónás István (M. U. E.) 18 m. e.  $24\frac{4}{6}$ , 2. Boros Mihály (M. T. K.) 13 m. e. Helyezetlenek: Braunberger Hugó (M. U. E.) Ramaszéder István (B. T. C.) és Körpel Andor (M. U. E.) Küzdelem után 2 m.-rel nyerve.

*Döntő futam:* 1. Wagner Zoltán  $24\frac{1}{6}$ , 2. Stein Ferencz, 3. Szánthó Andor, 4. Révay István, 5. Jónás István. Heves küzdelem után fél méterrel nyerve, jó harmadik.

*V. Diszkoszdobás.* 1. Strausz Gyula (Ó. T. E.) 31.36 m. (orsz. rekord), 2. Coray Arthur (B. T. C.)

30.84 m. 3. Crnttier Rezső (M. U. E.) 29.74 m. Ruda Győző (III. ker. T. és V. E.) Sajó Béla (B. T. C.), Lenz Rezső (Ó. T. E.). Strausznak csak egy dobása haladja meg a 30 m.-t; az igaz, hogy azzal rekordot teremt. Co-ray is remekül dob, Crettiernél meglátszik a trainIng hiánya.

VI. **Magyarország 1000 m. síkfutás-bajnoksága.** 1. Speidl Zoltán (M. U. E.) 3 1<sup>2</sup>/<sub>3</sub>, 2. Gallotsik Sándor (B. T. C.), 3. Ruda Győző (III. T. V. E.). Palotai Imre (M. T. K.). Az első körben Gallotsik vezet, azután Speidl kerül az élre, s 10 méterrel győz. Jó harmadik.

VII. **3 angolmérföldes síkfutás.** 1. Ujváry Cseh Ödön (M. U. E.) 17 24<sup>4</sup>/<sub>3</sub>, 2. Penninger Gusztáv (M. U. E.), 3. Kovács Nándor (Ó. T. E.), 4. Franyó Gyula (B. T. C.), 5. Schick Jakab (M. U. E.), Halmay József (M. U. E.), Galotsik Sándor (B. T. C.) és Kiss Gyula (M. U. E.) feladták, Heves irammal indul a mezőny Penninger vezetése alatt s két körön keresztül együtt is maradnak. A 3-ik körben Penninger még gyorsabb tempót diktál. Ekkor Ujváry s Penninger mintegy 20 méter előnyt szereznek, követi őket 30 méterrel hátrább Franyó, Schick és Halmay. Harandjelre Ujváry és Renninger szorosán egymás mellett haladnak. A 200 m.-es végspurtot Penninger kezdi meg, ki csakhamar 2 m. előnyt szerez, de Ujváry nyomban elfogja és remek végspurttal 30 m.-rel győz. 250 m.-rel harmadik, 300 m.-rel negyedik. „M. K. A. S.”

### Különfélék.

A Magyar Athletikai Clubban az őszi viadal lezajlásával ismét a belterjes munkásság lépett előtérbe. Az atletikai gyakorlatok a Nemzeti Lovardában tartatnak meg. Hetenkint handicapek rendeztetnek, melyekre tiszteletdíjakat ajánlanak fel a club tagjai.

Az október 29-iki handicapen 50 yardos síkfutás térelőny-verseny szerepelt; 3 előfutam volt, melyekben Zimbury Ervin (scratch), Gajzágó Tibor (scratch) és Wagner Zoltán (scratch) voltak a győztesek. A döntő győztese Gajzágó Tibor (scratch), második Aprily Ferencz (2 m. előny). A következő szombaton ismét 50 yardos síkfutás szerepelt, de nyeretlenek részére. Két előfutam után a döntőben győztes Krempels József (5 m. előny) 6<sup>1</sup>/<sub>5</sub> mp.; 2. Sasse Károly (2 m.); 3. Demkó Halmán (1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> m.); scratch: Bunyitay Sándor volt. Az ugyanaz nap megtartott súlydobási handicapben győztes holtversenyben Bunyitay Sándor és Demkó Kálmán 9 m. 91 összeredménnyel. Legjobb abszolút eredményt Gajzágó Tibor érte el, a ki scratch volt.

Folyamatban vannak a december 8-ára tervezett téli viadal előkészületei, melynek sorrendjén 50 yardos síkfutás, hármassugrás és súlydobás mint handicap, továbbá rudugrás, kötélhúzás, tornamutatvány, buzogány gyakorlat fog szerepelni. A birkózás bemutatása is tervezve van.

Az atletika és torna mellet a *vívást* most ismét fokozott buzgalommal művelik. A vívó élet változatosabbá való tételére idegen vívókörök belevonásával *vívóestélyek* vannak tervbe véve.

A *kerékpározás* most már jóformán szünetel, egy-egy túrázó használja még fel a késő őszi szebb napjait.

A *football* játék újra megindult, vezetését Orbán Pál főhadnagy vállalta el. A játékok közül a *vízipolónak* van számos híve, melyet a club tagjai a Rudasfürdői uszodában gyakorolnak.

Az *evezősök* is már bevonultak a club téli munkahelyére, bár egyes szorgalmas túrózók most is szaporítják kilométereik számát.

Mindezt összefoglalva eleven és sokoldalú a club sportélete a téli saisonban is.

**A berendelték megvédelmezése.** A képviselőház pénzügyi bizottságában az 1899. évi közoktatási költségvetés tárgyalásakor Komjáthy Béla, majd Matlekovits Sándor és Széll Kálmán elnök is kifogásolta, hogy a miniszterium központi igazgatásába — szerintök — számos tanerőt vontak be és ez által elvonják ezeket tulajdonképeni hivatásuktól. Mire dr. Wlassics Gyula miniszter rögtön megjegyezte, hogy nem annyira tanárok, mint inkább tanfelügyelők vannak berendelve. És a helyes adminisztráció szempontjából nagy bajnak is tekintené, ha nem adatnék alkalom arra, hogy kellő gvakorlattal bíró, az életet ismerő tanfelügyelők és tanárok nem lennének berendelhetők s a mennyiben beválnak, a központi személyzetbe befoglalhatók. Egyuttal kijelenti, hogy a berendelt erőknél sokat köszönhet s csak köszönettel veszi, ha lehetővé teszik, hogy a bevált erőket állandóan megtarthassa. Nekünk is régi kívánságunk, hogy az állami tornatanárok közül valaki a központból intézné ügyünket és lenne felügyelője széthuzó testgyakorlati oktatásuknak.

## Vivók körében

sensatiót kelt a gummiból készült, szabadalmazott

## „Damascenus” kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva nem nyomja a kezét, elhárítja a kard csúszását, megóvja a keztyűt a kopástól.

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896 sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

**Bármely kardra könnyen ráerősíthető!**

Legtöbb államban szabadalmazva!!

**Viszontelárusítók kerestetnek.**

Magyar ruggyantaárugyár  
részvénytársaság  
BUDAPEST,

## Róbelly vívómester

vezetése alatt álló

## Royal torna és vívóterem

Budapest,

VII. Erzsébet-körút 45—47. (Royal szálloda).

Kard- és törvívás. Gyermekektornászat. Vívóórak: reggel 7 órától este 10-ig. Kluboknak, egyleteknek és egyetemi hallgatónak kedvezményes árak.

Telephon: Royal nagyszálloda. Fűrdők és villanyvilágítás.

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.  
Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után					
vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnan
*101	12	10	k. e. v.	London, Páris, Bécs	*1027	12	20	v. v.	Budafok
*901	12	30	"	Konstantinápoly	311	12	25	sz. v.	Hatvan
643	5	00	t. szsz.	Arad	301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttká
321	5	20	v. v.	Ruttká	903	1	05	"	Konstantinápoly
1707	5	15	sz. v.	M.-Sziget	1901	1	25	"	Gyékényes, Pécs
607	6	10	"	Brassó, Arad	403	1	39	"	Lemberg, Kassa
47	6	15	t. szsz.	Bicske	3	1	45	"	Lond., Páris, Bécs
405	6	45	sz. v.	Lemberg, Miskolc	503	1	50	"	Kolozsvár, Arad
7	6	40	"	Bécs, Sopron	1301	2	05	"	Graz, Fehring
907	7	05	"	Belgrád, Brod	† 21	3	55	sz. v.	Bicske
507	7	00	"	Brassó, Kolozsvár	313	5	54	"	Hatvan
309	7	30	"	Hatvan	505	6	20	"	Brassó, Kolozsvár
1303	7	35	"	Graz, Fehring	27	6	50	v. v.	Cyőr
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó	5	7	15	gy. v.	Bécs, Gráz
1021	7	55	v. v.	Paks Adony Szab.	605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1505	8	15	sz. v.	Kassa, P.-Felka	905	7	35	"	Belgrád, Eszék
1005	8	20	"	Fiume, Zágr. Eszék	305	7	45	"	Berlin, Ruttká,
1003	8	40	gy. v.	Fiume				"	Szerenes
319	8	45	sz. v.	Hatvan	1007	8	00	"	Fiume, Zágr., Pécs
509	9	15	"	Szolnok	1705	8	10	"	Stanisla, M.-Szig.
11	9	25	"	Győr, Szfhehervár	1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágr.
23	10	15	"	Triest, Fiume	407	8	40	sz. v.	Munkács, M.-Szig.
909	10	30	"	Szabadka	1507	9	05	"	Kassa, P.-Felka
307	10	35	"	Ruttká, Füle	9	9	20	"	Bécs, Gráz
					303	9	25	gy. v.	Berlin, Ruttká
					603	9	40	"	Nagy-8zeben,
								"	Gyulafehervár
					25	9	45	sz. v.	Triest, Fiume
					401	10	00	gy. v.	Munkács, Kassa

\* Közlekedik kedden és pénteken.  
\* szerdán és szombaton.  
sz csak a hajózás szünete alatt.  
† bez. október 15-ig.  
? november 15-ig.

A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.  
Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után					
vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnan
*701	12	50	k. e. v.	Konstantinápoly	*171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
§705	5	30	o. e. v.	Konstantinápoly	703	1	25	gy. v.	Bukarest
163	5	40	sz. v.	Palota-Ujpest	173	1	40	sz. v.	Palota-Ujpest
?165	6	35	"	Palota-Ujpest	103	1	50	gy. v.	Bécs, Páris
6101	6	45	"	Szolnok, Czegléd	175	3	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1405	6	55	"	Zsolna, Berlin	6001	3	10	"	Lajosmizse
709	7	15	"	Verciorova	145	3	55	"	Nagy-Maros
4101	7	25	"	Esztergom	6103	4	05	"	Szolnok, Czegléd
167	7	35	"	Palota-Ujpest	4103	4	40	"	Esztergom
117	7	45	"	Bécs	17	5	4	"	Palota-Ujpest
6011	7	55	v. v.	Lajosmizse	115	5	55	"	Bécs
127	8	20	sz. v.	Párkány-Nána	711	6	50	"	Temesvár
713	8	25	"	Czegléd	179	7	00	"	Palota-Ujpest
169	10	10	"	Palota-Ujpest	707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesvár
143	10	55	"	Érsekújvár	§4105	8	15	sz. v.	Pilis-Csaba
715	11	05	"	Szeged	137	8	30	"	Nagy-Maros
					181	8	40	"	Palota-Ujpest
					105	8	50	gy. v.	Bécs
					1401	9	20	"	Zsolna, Berlin
					4111	9	30	v. v.	Esztergom
					*109	9	55	ost. ev	Bécs, Ostende
					719	10	05	sz. v.	Szolnok, Czegléd
					6013	11	00	v. v.	Lajosmizse
					?101	11	50	k. e. k.	London, Pár., Bécs

\* Közlekedik minden szombaton.  
sz " " csütörtökön  
? " " hétfőn.  
" " " szerdán  
\*\* Közlekedik ünnep és vasárnap bezár. november 20-ig.  
§ Április 1-től Dunakesztől is közlekedik.  
\* Közlekedik ünnep és vasárnap.

A vonatok érkezése Buda-Császfürdő kitérőbe.

4001	7	36	sz. v.	Esztergom	4003	4	46	sz. v.	Esztergom
					*4005	8	16	"	Pilis-Csaba
					4011	9	34	v. v.	Esztergom

\* Közlekedik ünnep és vasárnapokon bezár. november 20-ig.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.  
Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után					
vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová
.902	12	20	k. e. v.	Konstantinápoly	† 22	12	15	sz. v.	Bicske
*102	12	40	"	Bécs, Páris, Lond.	310	12	35	"	Hatvan
32	6	25	v. v.	Nagy-Kanizsa	1302	1	15	gy. v.	Fehring, Gröz
604	6	45	gy. v.	Gyfeherv. N.-Szeb.	602	1	55	"	Arad, Kolozsvár
10	6	50	sz. v.	Bécs, Gráz	4	2	20	"	Bécs, Páris
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács	16	2	30	sz. v.	Bicske
1002	7	15	"	Zágr., Fiume Róma	401	2	35	gy. v.	Kassa, Lawoczne
304	7	30	"	Ruttká, Berlin				"	Lemberg
906	7	35	sz. v.	Belgrád, Brod,	904	2	40	"	Konstantinápoly
				Nagy-Kanizsa	312	2	45	sz. v.	Hatvan
1508	7	50	"	Kassa, Popr.-Felka	510	2	26	"	Szolnok
1008	8	00	"	Zágr. Fiume, Pécs	1004	3	00	gy. v.	Zágr. Fiume, Eszék
606	8	10	"	Arad, Brassó	1022	3	20	v. v.	Adony Szab.-Paks
506	8	30	"	Kolozsvár Brassó	302	3	45	gy. v.	Ru tka, Berlin
6	8	50	gy. v.	Bécs, Gráz	910	4	00	sz. v.	Szabadkn
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget	12	4	30	"	Cyőr. Szfhehervár
1708	9	15	"	M.Sziget Stanisla	308	5	20	"	Füle, Ruttká
306	9	35	"	Ruttká, Berlin	508	5	45	"	Kolozsvár, Brassó
?1028	10	39	v. v.	Budafok	318	6	25	"	Hatvan
					1706	7	05	"	M.-Sziget, Stanisl.
					26	7	35	"	N.-Kanizsa, Triest
					1506	8	00	"	Kassa, Popr. Felka
					1000	8	30	"	Zágr. Fiume, Eszék
					406	8	40	"	Ungvár, Lemberg
					48	9	10	tsz. sz.	Bicske
					502	9	15	gy. v.	Kolozsv., Bukarest
					1904	9	30	sz. v.	Bécs, Eszék, Bród
					1304	9	55	"	Fehring, Graz
					608	10	00	"	Arad, Brassó
					908	10	20	"	Belg. Eszék, Bród
					8	10	45	sz. v.	Bécs
					322	11	00	v. v.	Ruttká, Miskolc

\* Közlekedik kedden és pénteken.  
\* szerdán és szombaton.  
? bez. november 15-ig.  
" csak a hajózás szünete alatt.

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.  
Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után					
vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová
*702	12	00	k. e. v.	Konstantinápoly	6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szolnok
†102	1	00	"	Bécs, Páris, London	172	12	15	"	Palota-Ujpest
§164	5	30	sz. v.	Dunakesz	136	12	25	"	Nagy-Maros
2166	5	55	"	Palota-Ujpest	*174	1	05	"	Palota-Ujpest
110	6	10	ost. ev	Bécs, Ostende	§4106	1	25	"	Pilis-Csaba
4102	6	30	sz. v.	Esztergom	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
6102	6	40	"	Czegléd, Szolnok	176	2	20	sz. v.	Palota-Ujpest
168	6	50	"	Palota-Ujpest	704	2	30	gy. v.	Bukarest
6012	6	55	v. v.	Lajosmizse	144	2	35	sz. v.	Érsekújvár
1402	7	35	gy. v.	Zsolna, Berlin	4104	2	40	"	Esztergom
106	8	05	"	Bécs	6002	2	45	"	Lajosmizse
705	8	15	gy. v.	Temesvár, Orsova	720	3	05	"	Czegléd, Szolnok
712	8	30	sz. v.	Temesvár	178	4	05	"	Palota-Ujpest
170	9	05	"	Palota-Ujpest	716	4	25	"	Szeged
116	9	15	"	Bécs	138	4	35	"	Nagy-Maros
					180	6	10	"	Palota-Ujpest
					128	6	30	"	Párkány-Nána
					710	7	00	"	Verciorova
					4112	7	10	v. v.	Esztergom
					6014	7	20	"	Lajosmizse
					182	7	55	sz. v.	Palota-Ujpest
					118	9	35	"	Bécs
					?706	10	15	ot. e. v.	Konstantinápoly
					714	10	35	sz. v.	Szeged, Temesvár
					1406	10	45	"	Zsolna, Berlin

\* Közlekedik minden vasárnap.  
" " csütörtökön.  
§ " " hétfőn.  
? " " szerdán.  
\*\* Közlekedik ünnep és vasárnap bez. nov. 20-ig.  
\* Közlekedik bez. márcz. 31-ig.  
§ " " április 1-től.  
? " " ünnep és vasárnap.

A vonatok indulása Buda-Császfürdő kitérőről.

4002	6	24	sz. v.	Esztergom	*4006	1	19	sz. v.	Pilis-Csaba
					4004	2	29	"	Esztergom
					4012	7	05	v. v.	Esztergom

\* Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 20-ig.

## Előfizetési díj:

Negyedévre ..... 1 frt  
Félévre ..... 2 frt  
Égész évre ..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként  
kétszer.

## HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség  
Csokonai-utca  
3. sz.Kiadóhivatal  
József-körút 43. szám.

Az Achilles Sport-Egylet,  
Aradi Korcsolyázó-Egylet,  
Budapesti polgári lövészegyes.,  
Budapesti Torna-Club  
Beregszászi Korcsolyázó-egylet,  
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,  
Budapesti Korcsolyázó-Egylet,  
Budapesti Torna-Egylet,  
Délvidéki Kerékpár-Egylet,  
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet  
Debreczeni Torna-Egylet,  
Fővárosi Vívó-Club,  
Érsekújv. Vívó- s Torna-Egyes.,  
Győri Csónakázó-Egyesület,  
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,  
Kassai Korcsolyázó-Egylet,  
Kassai Tornászó- és Vívó-Egyes.  
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,  
Körmendi Athletikai Club,  
Kunsztmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.  
Lévai Torna- és Vívó-Egylet  
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,  
Lőcsei vívó- és Torna-Egyesület,  
Magy. Testgyakorlók Köre,  
Márm.-szigeti ifj. torna-egylet,  
Magyar Uszó-Egylet,  
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,  
Magyar-Óvári Torna- s Vívó-Egyl.,  
Marosvásárhelyi Kerékpár-Egylet,  
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egylet,  
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,  
Nagy-Ényedi Korcsolyázó-Egyl.,  
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,  
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet,  
Neptun Bpesti Evező-Egylet,  
Ó-Becsei Kerékpár-Egyes.,  
Ó-budai Torna-Egylet,  
Pécsi Athletikai Club,  
Pozsonyi Hajós-Egylet,  
Pápai Korcsolya-Egylet,  
Pozsonyi Torna-Egylet,  
Privigyei Korcs.-Egylet,  
Rimaszombati Korcs.-Egylet  
Quarnero csónakázó-egylet.  
Sátoraljai helyi Korcs. Egyl.  
Selmeczi Akad. Athléta-Club,  
Soproni Korcsolyázó-Egylet,  
Soproni ev. főgymn. testgy. köre.  
Sportkedvelők Köre,  
Szabadkai Sport-Egylet,

Szabadkai Torna-Egylet,  
Szarvasi Korcsolyázó Kör,  
Szatmár-Németi torna és vívó-egyl.  
Szegedi Csónakázó-Egylet,  
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,  
Szegedi Torna-Egylet,  
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,  
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,  
Szegedi Kerékpár-Egyesület,  
Szászvárosi Athletika-Club,  
Szolnoki Korcsolyázó-Egylet,  
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,  
Torontáli korcs.- és hajós-Egylet,  
Torontáli atletikai club  
Tordai Korcsolyázó-Egylet,  
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,  
Veszprémi Torna-Egyesület,  
Zsombolyai Athletikai-Club,

## HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,00. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

## Ingyen órák.

Több alkalommal felmerült már az a kérdés, hogy a tornatanár kötelezhető-e az előtornászórák pontos betartására, melyekért ugyan mi fizetést sem kap. Most e kérdésben egy panaszos levelet kaptunk, melyből a következő sorokat, mint tisztán a tárgyra tartozókat közzöljük.

„Igazgatóm, kit mint egészen igaz és jó embert szívből tisztellek, azt mondja, hogy az állami iskolákban a tornatanár kötelezve van, a heti előtornászórák megtartására és így mint gymnasiumi (felekezeti) tanárnak, nekem is kötelességem ez órákat díjtalanul, pontosan megtartanom. — Én ez órákat éveken keresztül meg is tartottam, de most más elfoglaltságom miatt, melyre a nehéz megélhetés kényszerít, nem tarthatom meg az előtornászórákat. — Kötelezhető vagyok-e tehát csakugyan hetenként az egy előtornászóra ingyen adására?“

E kérdésre megkülönböztetés nélkül határozott tagadó választ nem adhatunk, mert azon esetben, ha a tornatanár kinevezett, nyugdíj-képes tanár, és egy 8 osztályu gymnasiumban 16 heti órát ad, úgy az előtornászó órát számíthatjuk a kötelező órákhoz. De azt határozottan állíthatjuk, hogy egy óraszám szerint fizetett tornatanárt nem lehet ráadásként kötelezni az előtornászórára. A kötelező előtornászóóráról különben tudtunkkal semmiféle rendelet sem intézkedik, hanem csakis a középiskolai

tornatanitási utasításban van említés téve arról, hogy a csapatornázásnál a felsőbb osztályokban az előtornászók külön órán képeztetnek. De arról, hogy ez óra a tornatanár rendes óraszámába betudassék-e, vagy külön díjaztassék, nincsen rendelet. Felfogásunk szerint a jogi oldala a kérdésnek a körül fordul meg, hogy az illető tornatanár a kötelező óraszámot az előtornászóórán kívül megadja-e vagy nem. Ha a kötelező óraszám felül esnék ezen óra, úgy az illető honorálásra számíthat. Hogy a tornatanároktól a miniszterium sem kíván több önfeláldozást, mint a más tárgyak tanáraitól, kitűnik onnan is, hogy az állami iskolák tanárai a ferasztó ifjusági versenyekre való sok munkáért jutalmazásban részesültek. Ennyit a kérdés jogi oldaláról.

Bár magunk is szeretnők, hogy a kérdés kellő eldöntésére nézve, az illető tanár ur a főigazgatóság útján felsőbb határozatot kérne ki. Ez azonban, ismerve miniszterünknek éppen a tornatanárok iránt tanusított jóindulatát és általában ismert méltányosságát, nem leend kedvezőtlen. Egészen más a kérdésnek felvetése a jogi oldaltól eltekintve! A számos éveken mellőzött elfeledett tornatanároknak becsülését az biztosította, hogy önzetlenségüket nem mérték óra szám szerint, hanem igazán csak a szép eredményért lelkesedve, valóban nevetségesen kevés pénzért hatalmas munkát végeztek. Magunk is sokszor támadtuk a reform-küzdelemben a régi gárda egyes elmaradt tagját, de azt el kell is-

merni mindnyájunknak, hogy munkásságuk feletle magasan állott javadalmazásukhoz képest, És ők honosították meg nálunk az előtornászórákat, kik még a rendes órákért is alig kaptak fizetést. Az újabb generáció tán több képzettséggel, de bizonynyal kevesebb lelkesedéssel végezvén munkáját, könnyen rájön arra a kérdésre, hogy miért kívánnak éppen a legmostohábbban javadalmazott tornatanártól több önzetlen munkát, mint a háromszorta több fizetést húzó más tanároktól. És itt igaza van a kérdést felvető kollega urnak, mikor azt mondja, hogy „minden időm az iskoláé volna, ha meg tudnék élni az ott kapott csekély fizetésből, de kis cselédeim szaporultával máshol is kell pénzt keresnem.“ Minden tanárembertől kívánhatunk lelkes, önfeláldozó, önzetlen munkát, de csak akkor, ha megélhetéséről gondoskodtunk.

A tornatanárok helyzete az utóbbi években a multakhoz viszonyítva, nagyban javult. E haladás nem fog megállapodni. De azt hisszük, több biztosítékot nyújt a jobb jövőre az önzetlen munkásság, mely magában is jutalmazó, mint csak a köteles-munkának elvégzése.

## Észrevételek a mult ifjusági versenyekről.

### A szabadkai versenyéről.

Lapunk szerkesztője a szabadkai verseny lefolyása után kapta az alábbi levelet.

Tek. Porzolt Jenő urnak

Budapesten.

Tisztelt Kolléga Ur!

Szerencsénk volt látni a szabadkai verseny alkalmából egyebek között az Ön által rendezett függeszkedési versenyt is. Épületes látványnak voltunk szemtanúi az Ön által fölfedezett új indítási módszerének.

Látott a tisztelt kartárs ur valahol a világon kötél vagy pózنامászás versenyénél kézzel indítani?

Mi vidéki szakemberek ugyancsak összenéztünk egy fővárosi matador kollegánk ezen valóban nem csekély szakhiány ismeretén!

Egyebeket is csinált ott, például egy és ugyanazt a csoportot kétszer is mászta stb.

Csak egy óhajunk volna, egy kizárólag Ön által rendezett versenynek a megtekinthetése.

Az előzmények után ítélve sok szakszerű újdonságot látnánk ott.

Egyéb iránt kérünk szakszerű tanácsokat becses lapjában.

Tisztelettel  
egy kartárs.

Pusztán a tényre térve, az eset a következőleg olyt le. A kötélmászási versenyénél a tanulók és a tornatanárok és éppen nem a helyét soha el nem hagyó közhatalóság úgy körül vették a mászóköteleket, hogy nekem, it a bíróság oda küldött, a szó teljes értelmében dulaodva kellett akkora helyet csinálnom, hogy a verseny-

zöket felállíthassam. A versenyeknél az indítás igenis „rajta“ vezérszóra történt, de hogy az örült zsvajban ezt a versenyzők és kartárs ur nem hallotta, arról én nem tehetek. Ép ezért történt meg éppen egyszer Vermes Béla országgyűlési képviselő, versenybizottsági elnökének egyenes kívánságára, hogy miután egyik versenyző a vezényszót nem hallván, nem indult a csapattal, njra indítottam. Illetőleg még egyszer visszakiáltottam egy csapatot, mikor ép az én tanítványom korábban indult. Az újra indított csapatban a lemaradt tanuló tanára (nem tudom, nem volt-e éppen a tornatanár) maga jött hozzám és Vermeshez és kiabálva mondotta, hogy a fiu a vezényszót nem hallván, nem indulhatott. Ezért történt aztán az indítás minden további incidens nélkül, kifogástalanul úgy, hogy a „rajta“ szó hangoztatásával egyidőben feltartott kezemmel leiscsaptam. — A kétszeri, sőt háromszori indítás, a rossz indulásoknál a rendező kötelessége. Én magam azért nem akartam Vermes elnök és a tanár kérésére újra indítani, mert azon esetben a verseny már lefolyt és én a csapatban az elsőt és másodikat már kijelöltem. De az volt a szerencse, hogy az új indítás után is ugyan oly sorrendben értek be a győztesek, mint az első küzdelemnél. — De be ismerem, hisz ott is protestáltam ellene, tanum kell, hogy legyen az illető tanulót támogató tanár is, hogy ezen esetben a második indítás helytelen volt. Bár számba veendő azon kifogás is, hogy a tanuló a lármában a vezényszót nem hallotta.

Ennyit a dolog érdemére. Most módomban volna a névtelen kartárs urat levelének stílusa módjára (ha ugyan nem egyik rossz tanítványa írta, mire a kijavított sok helyesírási hiba következtetni enged) gyengéden kicsufölni és sértegetni. Ugyde a szakismereteimet ocsárló, felettem gunyolódó névtelen kartárs nem tud az öndicséretre csábítani. Legyen megnyugodva, hogy ha nevét kiírja, másképpen hangzik vála-zom, mert az ilyen hangu levélre is megadnám a kellő modorban a választ.

De már hozzá is szoktunk hosszú szerkesztői pályánkon az ilyen és még gorombább névtelen támadásokhoz, melyekre eddig soha sem válaszoltunk. Most is csak a tárgy sportszerű volta adta kezünkbe a tollat

Porzolt Jenő.

### Az aradi versenyéről.

Az aradi ifjusági tornaversenyéről röviden a következő észrevételeket legyen szabad nyilvánítani.

1. A legnagyobb hála és elismerés illeti meg az aradi versenyrendező b zottságot, (az indítvány dicsősége nem tudom, kit illet meg) hogy a versenyekben résztvevő minden tornatanárt egy ezüst emlékéremmel tüntetett ki. Ez ép oly jól kiérdemelt érem, mint a katonának hadi érme és minden tanárnak kedves emléke marad haláláig. Ezzel eltaláltak a legideálisabb jutalmát is a tornatanároknak a nélkül, hogy ez érmet tanítványaik sikeréhez kötötték volna. Meg is érdemli e kis elismerést minden versenyre vonuló tornatanár. Ez eljárás általánosítását óbajjuk.

2. Dicséret illeti meg Nagy Sándor főrendezőt a verseny-pálya pontos beosztásáért és a szerek kitünő elhelyezésért.

3. A program számok sokasága és a játékoknak utolsó helyre való leszorítása azt eredményezte, hogy a játékokból mit sem lehetett bemutatni. Ezt a legnagyobb mértékben helytelenítenünk kell.

4. A tanulóknak illedelmes magaviseletére az aradi rendezőség nagy súlyt fektetett. E célból az alábbi,

közlésre érdemes figyelmeztetést tette közzé az iskolákban:

„Az épület összes helyiségeiben szigoruan tilos a dohányzás; az utcákon és köztereken való dohányzás tekintetében kötelezők az általános fegyelmi szabályok és a mi ez alkalommal még inkább szem előtt tartandó, az illem.

A versenytéren a dohányzás szigoruan tilos és figyelembe jön az intézetek magatartásának megbírálásánál.

Tilos az épületnek és összes berendezéseinek mindennemű rongálása; a kártevő vagyonilag is felelős.

A helyiségekben levő légsz-szcsapokhoz vagy lámpákhoz a felügyelő tanár meghagyása nélkül hozzányulni egy tanulónak sem szabad. Egyáltalában tilos minden olyan cselekedet, mely tűzveszélyt okozhat, vagy mások testi és vagyoni épségét veszélyeztethetné.

Hazatérés ideje legkésőbb esti 10 óra. E tekintetben intézkednek a felügyelő tanár urak. Az otthonlevők társaik nyugalmát rendetlenkedéssel és lármával ne zavarják; lármas, zajongó magaviselettől általában tartózkodni kell és dobolni vagy trombitálni az épületben nem szabad.

Kérjük a t felügyelő tanár urakat, hogy ezen szabályok pontos betartására ügyelni sziveskedjenek.

5. Arad városának és a rendezőségnek hálás köszönettel tartozik az ifjuság a szívélyes vendéglátásért.

## A Műegyetemi Football-Club

által 1899. évi május hó 7-én d. u. 3 órakor rendezendő Országos Főiskolai Versenyek feltételei:

- I. 100 yardos síkfutás.
- II. Magas ugrás.
- III. 220 yardos síkfutás. (Nyeretlenek versenye)
- IV. 1000 m. kerékpár-verseny.
- V. 804 $\frac{1}{2}$  m. staféta-futás, (200 m. stafétákkal.)
- VI. Díszkosztetés.
- VII. 1609 m. síkfutás.
- VIII. 5000 m. kerékpár-verseny.
- IX. Gerelyvetés.
- X. 402 $\frac{1}{2}$  m. gátfutás.

### Általános versenyszabályok:

I. A versenyeken csakis a magyar főiskolák 1898/99 tanévre beiratkozott hallgatói vehetnek részt.

II. Nyeretlenek versenyén csakis az indulhat, ki a nevezés zárnapijáig 402 $\frac{1}{2}$  m.-en aluli távon díjat nem nyertek.

III. Nevezések Boros Mihály e. i. jegyzőhöz: Budapest, Műegyetemi Football-Club (Muzeum-köiút) cím alatt intézendők.

IV. A nevezésnek tartalmaznia kell: a) a versenyző vezeték- és keresztnévét; b) a lakcímét; c) a versenyszámot, melyre nevez; d) a tétet, mely egy-egy versenyre 1 korona, az összesre 4 korona; e) azon főiskola nevét, melynek hallgatója gyanánt szerepel.

V. Nevezési zárlat 1899. évi április 20-ika. A zárlat után érkező, valamint tét nélküli nevezések figyelembe nem vétetnek.

VI. Óvások a versenykiírásnál rögtön az illető versenyszám befejezte után teendők, mert később figyelembe nem vétetnek.

VII. A versenybíró ítélete nem felelbevezhető.

VIII. A díjazást illetve: elsőnek a M. F. C. díszített ezüst-érme, másodiknak a M. F. C. ezüst-érme, harmadiknak a M. F. C. bronz-érem adatik.

IX. A versenyek időjárásra való tekintet nélkül megtartatnak.

*Felhívás a magyar főiskolák ifjuságához!*

*Kedves kollegák!*

A mikor a királyi József-műegyetem kötelékéhez tartozó Football-Club 1897. őszén megalakult, törekvései nem csak oda irányultak, hogy a football-játéknak saját körében híveket szerezzen, hanem egy sokkal általánosabb fogalomnak, minden testedző sportnak saját munkássága körében helyet biztosítson. S most, a mikor országos ifjusági athletikai s kerékpár-versenyünk propozícióit nyilvánosságra bocsátjuk, az említett okoknál sokkal nemesebb intencziók vezéreltek bennünket, a mennyiben zseme egyesületünk megkísérli a testi nevelés nemes ügyének zászlaja alatt megvalósítani ama törekvéseket, melyért eddig a szellemi téren hazánkban meddő munka folyt s a melyek a magyar főiskolai ifjuság barátságos egyesülésének céljához vezetnek.

Ezen eszme szolgálatába kell állnunk mindnyájunknak s eme eszmének megvalósulása lesz hivatva bizonyítani azt, hogy a magyar nemzet ifjuságában él az összetartásnak érzete akkor, midőn a műegyetemi fiatal-ság reformalkotó akciójának támogatásáról van szó. Szemünk előtt a hatalmas angol nemzet egyetemi ifjuságának példája lebegett, mely már évtizedek óta végzi a szellemi élet megzavart egyensúlyának, a testi művelődés által történt helyreállítását s korszakalkotó hatalmas munkájával visszavivta ama letűnt régi kort, melyben ugyanazon elismerés jutott az olympiai játékok babérkoszoruzott győztesének, mint akár a lant, akár a tudomány és művészet dicsőített bajnokának.

Lészen e nekünk — kik ezen ügynek, a testi erő észszerű fejlesztésének szolgálatába állottunk — elég erőnk kivívni eszménk győzelmét, azt a jövő s rendezendő versenyeink erkölcsi sikere lesz hivatva bizonyítani, s ha lelkes szózatunk a főiskolák hallgatóinak szívében visszhangra talál, úgy nem lesz, nem is lehet oly akadály, mely reformalkotó munkánkat hódító útjában feltartóztatná.

Kollegiális üdvözléssel

A Műegyetemi Football-Club választmányának nevében:  
Boros Mihály, Hajós-Guttman Alfréd, Kandó Gyula  
e. i. jegyző. e. i. elnök, e. i. kapitány.

## A testgyakorlatok új tanterve a francia népiskolákban.\*

A francia közoktatásügyi miniszter 1890. évi augusztus 8-án kelt rendeletével új tantervet léptetett életbe a népiskolai testgyakorlatokra nézve. E tanterv leglényegesebb rendelkezése az, hogy úgy az elemi, mint a felső népiskolában, fiuknál és leányoknál egyaránt, a testgyakorlatokra naponként két órát kell fordítani. Ebből az időből a 10 évesnél fiatalabb gyermekeknek egy fél órát, az idősebbeknek három negyedórát a szó szorosabb értelmében vett gymnastikára, tornászásra kell fentartani; a többi idő a mozgási játékokra esik

\*) A Népt. L.-ből.

Ha figyelembe vesszük, hogy a francia népiskolákban a gyermekek rendszeresen foglalkoznak kézimunkával, hogy a különleges fegyvergyakorlat rendes tantárgy és hogy a fentebb említett rendeletben határozottan ki van mondva, hogy sem a kézimunka, sem a fegyvergyakorlatok leckéit nem szabad a testgyakorlati órák közé számítani, akkor be kell ismerni, hogy a francziák a népiskolákban eleget tettek a legvérmesebb kívánalmaknak, a melyeket az ifjuság testi nevelését illetőleg támaszthatni. A francia népiskolákban helyre van állítva a testi és szellemi nevelés egyensulya: mindkettőre egyenlő figyelem lesz fordítva; a testi nevelés annyi időt kapott az iskolában, hogy jótékony hatása az ifjuság testi fejlődésére nem fog elmaradhatni.

Igen tanulságos maga a tanterv, melyet ugyanazért a következőkben egész terjedelmében közlünk.

### I. Anyai iskolák és gyermekosztályok.

1. csoport (2—4 évesek). Körök, járások, különféle játékok (labda, karika), rithmitikus mozgások, kifejezéses játékok dalolással.

2. csoport (5—6 évesek). A megelőző gyakorlatok folytatása. Különféle játékok (zsinor, labda, karika stb.). Első rendgyakorlatok (sorok képzése, menetelés, oszlás és sorakozás).

3. csoport (6—8) évesek. A megelőző gyakorlatok folytatása és tökéletesítése. Különféle játékok (zsinor, labda, karika stb.). Első rendgyakorlatok (mint fenn).

### II. Elemi népiskolák.

#### a) Fiúiskolák.

Alsó tanfolyam. Kanyarodások. Első rithmikus mozdulatok. Különféle játékok (zsinor, labda, karika stb.); játékok, melyek a futás tevékenységét magukban foglalják. Első rendgyakorlatok (mint fenn). Ugrások, a mély ugrás kivételével.

Középső tanfolyam. Játékok. Elemi mozdulatokszerek nélkül. A szabadgyakorlatok folytatása (rithmikus menetelések, kettős rendekbe állás). A francia ökölviadal elemi mozdulatai. Rohamdeszka. Úszás.

Felső tanfolyam. Játékok. Iskolai séták. A középső tanfolyamon megkezdett gyakorlatok folytatása. Kanyarodások ütemszerinti futásban. Szabadgyakorlatok a gyermekek korához mérten választott szerekekkel. Az ökölviadali gyakorlatok folytatása. Pálcza, rud. Gyakorlatok párosával kötelekkel vagy korláttal. Gyakorlatok a létrákon. (vizzintes, ferde létra, létra háttámasztóval, kettős létra. Párosan megerősített függőleges póznák. Vizzintes gerenda. Mászó-pózna.

#### b) Leányiskolák.

Ugyanazon gyakorlatok, mint a fiúiskolákban, a birkózás, bot és rud kivételével, a melyeknek helyébe a táncz és különleges játékok lépnek.

### III. Felső népiskolák és kiegészítő tanfolyamok.

#### a) Fiúiskolák.

Első év és kiegészítő tanfolyam. Játékok. Iskolai séták. Rendgyakorlatok (mint fenn) Rithmikus járás. Kanyarodások ütemszerinti futásban. Szabadgyakorlatok szerekekkel és a nélkül (golyók, rudak, buzogányok). Ökölviadal, bot- és rudgyakorlatok. Gyakorlatok párosával kötelekkel vagy korláttal. Gyakorlatok a nyújtott és hajlított függeszkedésben a létrákon (vizzintes és ferde létra, létra háttámasztó deskával, kettős létra). Párosan megerősített függőleges póznák, Vizzintes gerenda.

Mászórúd. Rohamdeszka, Különféle ugrások, a mély ugrások kivételével. Úszás.

Második év. Játékok és gyakorlatok, mint a megelőző évben. Az ökölviadal, bot-, rudgyakorlatok kiegészítése. Vivás. Gyorsfutás kis távolságra. Mély ugrások. Ugrások a kezek segítségével.

Harmadik év. Játékok és gyakorlatok, mint a megelőző évben. Rudugrás. Üditő gyakorlatok.

#### b) Leányiskola.

Különféle játékok. Tánczok. Kanyarodások dalolással. Futás. Ugrások (a mély ugrást kivéve). Létrákon végzett gyakorlatok. Ferde deszka. Egyszerű egyensúlytartási gyakorlatok. Séták.

Suppan Vilmos.

## Torna, játék és Játék-egyesület.

Irta: Hangay Oktáv.

A természettudományok azt tanítják nekünk az ember s állatról, hogy a test szervei nem csupán fejlettségben, alakban a helyzetben, hanem tevékenységük végeredményeiben is kölcsönös viszonyban vannak: mivel a szervezet léte minden egyes rész külön működésének összességétől függ, tehát minden szervnek s izomcsoportnak határozott s törvényszerű módon kell egymáshoz alkalmazkodnia. Ezen egymástól való függés, vagyis a testrészek s szervek correlatiojából következik, hogy a serdülő ifjunak szervei s izmai, azon munkájuknak határozott mértékéhez képest, mely az egész gépezet föntartására szükséges, bizonyos mennyiségű munkaegységet foglalnak magukban s térfogati kiterjedésükben meghatározott nagyság és fejlettségre hozhatók. A Geoffroy St. Hilaire által jelzett „principe du balancement des organes“, melyet eddig inkább a zoológusok fejtegetnek, megérdelmé, ha a paedagogusok is figyelembe vennék s elemeznék, alkalmaznák az abban foglalt tanokat s közvetkeztetéseket azon egyedül az ő akaratukból, függővé tett állaton, melynek „tanuló“ a neve.

Mire is tanít többek között az a „principe“? Arra, hogy ha egy szerv vagy izom a kizárólagos gyakorlat vagy használat által iulságos mértékben megnagyobbodik, akkor a növekedés a szomszéd szervek s izmok rovására történik; ha egy szerv vagy izom éppen nem, vagy csekély mértékben gyakoroltatik s használtatik s nem végzi a mozgásával járó azon munkamennyiséget, mely a fejlettség fokának elérésére szükséges, akkor a szerv satnya marad s az izom akaratszégényen eltörl. Káros tehát, ha az izom s a szervezetrész munkája egyoldalú, valamint ha több vagy kevesebb munkát végez, mint a magában foglalt munkaegység mennyisége megengedhetné. A legfőbb feladat e szerint a test nevelésében, hogy a szervek foglalkoztatásával, az izmoknak adott munkával azon középutat találjuk meg, mely a természetes kifejlődés menetét oda irányítsa, hogy a test minden része egymással egyensulyban maradjon s harmonikus fejlettségű egészet, „corpus sanum“-ot alkotson. A legferdebb állapot e tekintetben, hogy a doktrinarius világ főalkotói, a tudományok minden ágát képviselő tanárok nem tudják ama középutát megtalálni, mely az ifju szervezetnek egységes s arányos fejlettségére vezetne. Az egyedül üdvözítő ész dogmájával mely a középkor pietistikus s testi dolgokat megvető irányzatából támadt, csak a szellemet

tekintik jogosított nevelési objectumnak, a „bűnös” testet pedig a „lelki üdvözülés”-sel ellenséges elemnek, mely gyöngítendő, kinzandó s megfeszítendő. Százféle módszerrel s valóságos nevelési raffineriával inkább azon gondolkodnak, hogyan czélszerű az agyat s idegrendszert egyoldalú grammatikai, philologia begyakorló intézetekkel, szaktanárok részletező s óriási mennyiségű tananyagával megtönni, a midőn hivatalos szobatudóság naponként 10—12 óra betűmunkával feszíti az ifju idegszálat, a testi nevelés követelményeit silány félrendszeres szabályokkal, heti két óra tornatanításban véli kielégíthetni: ezt is oly módon, hogy egyetlen tornameszterre néhány száz tanuló biztatván, a mester a tanítást nem végzi erélyesen, mivel maga is túl van terhelve. Abban a korban, melyben a csontosodás és izmosodás folyamatának phisiologiai szabályszerűséggel kellene befejeződnie, egész sorozata keletkezik az iskolabetegségeknek, a gerinczgörcsülés, féloldaliság, rövidlátás, izomsorvadás, ideg- s agybajok, melyek Myopia, Scoliosis, Atrophia stb. stb., műnevekkel szaporították az orvosok szótárát, mintegy örök emlékkövei gyanánt a mostani kor gyötrő rendszerének.

Tagadhatatlan, hogy a jelen társadalomban a megélhetés tényezőinek elnyerése s valamely életpályára való előkészítés, a költségek mellett, minden egyének óriási idejébe kerül, hogy az ötven évet lsten kegyelméből iskolázással töltötte el, — de éppen e viszonyok folytán van ma sokkal nagyobb szükség az izmok mozgékonyágának systematikussá fejlesztésére, mint volt régi időkben. Belátó, tetterős tanfélék egyesülve az egészségügy jeles orvosaiival, míg egyrészt korunk fentemlített klnövései ellen küzdenek, egyszersmind oda törekcszenek, hogy a testi a szellemi gyakorlat összhangzatos egészségé olvadjon össze s azon rendkívüli előnyök, melyeket a tornászat, athletika, de főkép a kedélyt is éltető játékok nyujtanak, ne heti 2 órából álló homeopathikus adagban, hanem mindennapos élelem gyanánt nyujtassanak ifjainknak. Hogy ezen mindennapos élelem melyik formája s adagia czélszerűbb, afelett még mindig vitatkoznak. Főleg a torrázást műgyakorlati oldalát támadják, sőt vannak olyan (persze nem tornászó) tudósok is (Werner, Schilling), kik minden nagyobb izomgyakorlatot károsnak tartanak. Mellőzve az utóbbiakat, kik a phisiológiának az anyagcseréjére, izmokra s véredényrendszerre vonatkozó eredményeit fonák módon hozták a tornászattal kapcsolatba, — nézzük, melyik felel meg leginkább iskolai ifjuságunknak.

A tornászatnak három önálló iskolája van jelenleg, a berlini Jahn-féle régi rendszer s az ebből kifejlődött Spiess-féle és svéd iskola. Midőn e század elején Jahn epochalis munkája\*) megjelent, már ismeretes volt 1785-ből Gutschmuth iskola. Jahn azt czélozta, hogy sokoldalú gyakorlatok s mesterséges tornakészülékekkel emeltesék az izomerő; bár a tulajdonképi testképzés nála csak alárendelt volt s inkább bizonyos nemzeti eszmény vezette, hogy a különböző polgári állású s más-más tanodából való ifjuságban az együvértartozást s hazaszeretetet keltse föl. Pestalozzival együtt az egyoldalú gymnastákat nem szerette, s mivel csak saját tapasztalat és önkísérlet taníthat a mozgás általános és különös hatásaira, kívánta, hogy az oktató tanárok maguk

is tornászszernek s minden paedagogiai s tudományos előképzettség nélkül való s csupán a tornászat technikájában ügyes gymnasztkusra soha se bizassék a tornászat. Az egyszerű czél helyett azonban Jahn u ódai oly sokféle irányzatba kaptak, annyira belemerültek az egészbe, hogy az egyes egyén egészsége s testi képzésével keveset törődtek. Az ifjak kivonultak szakaszokba osztattak s a szakasz a táblákra felírt gyakorlatokat ahogy tudta, áttornálta s a főczél volt bizonyos tornaszerezen bámulatgerjesztő gyakorlatokat kihozni. Egyes kitűnő tornászok valóságos akrobatákká lettek, de az összes eredményel annyira nem voltak megelégedve, hogy maga a porosz kormány a tornaegyesületeket feloszlatta s 1830 ban, tehát a Jahn-féle iskola 40 éves fennállása után a Ling-féle svéd tornát kívánta behozni. Ezen rendszer már az anatomia s a phisiológiát is tekintetbe vevén, a testmozgásokat az emberi szervezettel összefüggő törvények szerint írta elő. A Jahn-féle módszer, mint tisztán empirikus, elvetetett s vele minden oly gyakorlat, melynek hatásódját a boncztan s élettan tanai szerint bizonyítani nem lehetett. A testgyakorlás ezen új módszerét négyféle: az aesthetikai, paedagogiai, gyógyászati s katonai osztályba sorozták. Van ezenkívül még a duplicált s a passiv testgyakorlat; az elsőnél, melyet a svéd műnyelv „Stöiv”-nek nevezett, két vagy több tornászó szemközt állítatik s míg az egyik bizonyos gyakorlatot, p. karforgatást akar végezni, a másik ellenereővel azt nehezíteni igyekszik. A passiv testgyakorlatnál, mely a gyógyászatban alkalmaztatik, a mozgásokat nem a beteg végzi, hanem az orvos vagy segédje vegez a testrészeken műfogásokat, p. gyúrás, kenés, hajlítás, csapkodás, dörzsölés, csavarás által. Míg a többi torna-rendszerek az egész szervezetre igyekeznek hatni, a gyógytestgyakorlat a test egyes szerveit s izmait veszi kezelés alá s beteg részeket hoz normális állapotba; egyes mozgásokat isólál s bizonyos izomcsoportok működését ugyanakkor visszatartja. Az egyes izmok s izomcsoportok anatómiai s élettani viszonyait pontosan kell ismerni, míg az általános effectust czélzó Jahn-féle rendszerrel ez éppen nem sükséges. Ezen svéd rendszer orvoslási czélokra kitűnőnek bizonyult s nagyszámú gyógytorna-intézet meglepő eredményekkel dicsekedhetik; az orvosi tudomány pedig valóságos ágazatává emelte „mechanotherapia” név alatt. Mindezen előnyök mellett a svéd rendszert nem lehetett a nevelés és oktatás lényegébe beilleszteni, egyrészt költségés volta, másrészt a paedagogiai jelleg teljes hiánya miatt.

Jött ezután a darmstadti Spiess-féle rendszer, mely megteremté az iskola-tornászatot, melynél az idő jó része az u. n. szabad gyakorlatokkal telt el, melyek mintegy előkészítők voltak a többi erősebb izomgyakorlatokra. A tanulók életkor s osztályok szerint osztattak szakaszokra, míg Jahn követőinél a 2-ik s 6-ik osztály tanulói egy szakaszban tornázhattak, mivel az egyik vagy másik tornaeszköznel egyenlő képességet értek el. Valamint az iskola egyéb mütantárgyainál az egész osztály együttes munkája jótékonyan hat az egyes tanulóra s a társas gyakorlás a gyengébbet biztatja s versenykedvet ad: úgy a tornanemek között is olyanokra irányított a figyelem, melyek együttesen, egy időben, bizonyos taktusra végezhetők s minden tanuló képességének megfelelők. Oly tanárok, kik torna-művészetük technikai kivitelében csak mint virtuozok szerepelnek s tanításuk csupán az egyes szerygyakorlatok előmutatásából áll, a Spiess-féle módszerrel nem alkalmazhatók; mert bár

\*) Die deutsche Turnkunst zur Einrichtung der Thurnplätze von F. L. Jahn und Eicelen Berlin, 1816.

tornászatiilag gyakorlottaknak kell lenniök, de tanítást ügyesség és alakítás a főkövetelmény.\* Az osztályoknak rendszeres egyenlő távolban felállítása, az szakaszok s vonalok tagosodása, az egyszerű s összetett gyakorlatoknak egy helyben való rhythmusos kivitele, a gyakorlatok rögtöni megkülömböztetése s egyiknek a más kba való kapcsolása — mindezek a mai tornatanítás nem csekély feladatai. Diesterweg „aesthetikus tornamester“-nek nevezi Spiess-t, kinek rendszere nemcsak diaetetikussal czélokra tűzött ki, mint a svéd kedvet ölő s az üdvösséget az ifjában bénító iskola. A darmstadti, általa alapított mintatornaintézet felállítása óta majdnem az egész continensen a Spiess-féle irányok szerint tanítják a tornászatot.

Ezen röviden vázolt rendszerek egyikétől se lehet bizonyos előnyöket eltagadni, de szellemi s erkölcsi hatásban legjobb a Spiess-féle. A wüzburgi egyetem tanára, Rossbach, részletesen fejtegeti a testgyakorlat hatását a szellemi fegyelem, a lélekjelentét, erély, megfontoltság, óvatosság, biztonságérzet, erkölcsösség nevelésében; Du Bois-Reimond az erő és szépség fokozására első sorban azt ajánlja, testi egészség tekintetében pedig a rendszeres tornázás befolyását a vérkeringés, lélegzés, táplálkozás, álm s központi idegrendszerre már annyi jeles ember bebizonyította, hogy minden ellenvetés is feleslegessé válnék. A bajok, melyek a tornászatnál főleg hazánkban mutatkoznak, nem a tornászatban, hanem annak kivitelében gyökereznek. A tanárok silány fizetése s túlterhelése, a tornacsarnokok hiánya, mely miatt csak nyáron végezhetők a gyakorlatok, — a tornatanítás heti 2 órában s egyéb hátrányok csak azt bizonyítják, hogy a czélt el akartuk vele érni, de az eszközöket hozzá vagy fősvényen adtuk, vagy teljesen megtagadtuk.

Egészen másként áll a dolog a torna értékével, ha annak lényegét az ifjú érzelmvilágával hozzuk vonatkozásba, vagy mint Felméri, a „nemzeti temperamentumokhoz“ alkalmazzuk. Az angol és magyar természete nem igen tud megbarátkozni az izmoknak fegyelmzett mozgásával; ez igaz lehet talán azért is, mert a magyar péld. nem szereti a „kommandót“, s szilajabb, a mozgás szabadságát szerető természetével ellenkezik a tagoknak kellő ütemben való gépies mozgása. Az iskolázottabb szelemű svájcziai, németek is érezték, hogy a torna kizárólagos alkalmazása nem üdíti fel az ifjú kedélyét, mert az ütemes, néma gyakorlatokban nincs meg az érző elem. Jahn maga rendezte már a tornajátékokat s a porosz miniszterium csak újabban (1882., 1889.) azzal igyekszik a torna száraz mekkanikai voltát egyensúlyozni, hogy a tornajátékok gyakoribb üzésére rendeleteket adott ki, de csak mint a műtornászat kiegészítőjéül. Jeles, de túlságos anglophil neveléstudósunk Felméri\*\* lelkesen védi a játékot munkájában s bár nem menhetné annyira, hogy a tornászattól letagadjuk minden erkölcsi motívumot, sőt annak kártékonyágát is bizonyítsuk, csak hogy a játék mindenhatóságát kiemeljük — mégis fokozott érdekléssel olvastuk kitünő hasonlatait. „A játék — mondja egy helyen — belőlünk termett szellemi s erkölcsi vérrendszerük kiegészítő része, ellenben a torna mesterséges, teljesen mechanikai készülék, melyet álványként szervezetünk mellé állítunk, hogy annak egyes részeit izgalomba, mozgásba hozzuk. A tornaiskola úgy tekinti az ifjút, mint aki csupa izomból, csontból, törzsből és végtagokból áll: ellenben a játzó-

téren az ifjú mozgó, érző s gondolkodó lény jelöltje s örököse az ember legbecesebb szellemi s erkölcsi vonásainak. A játzótéren a friss éleny hatására tágul a tüdő, a napsugár derűjére felpeszűl a kedv, a lábbal s karral együtt mozgásba jó a képzelet s az érzések a játzótt kiveszik önmagából, midőn nem magáért, hanem játzótársáért él s mozog, mikor éretük lesz kétszeresen boldog; ellenben a torna mellőzi az érzést, egyformára húzza a mozgást s tantervünk ezt is csipeteként s poros levegővel kiérve, mintegy kóstolólul adja, holott a gyermek szervezetének mozgás a kenyer s szabad levegő a sója. Ha a teetgyakorlat alkalmával az elmének nincs határozott tárgya, vagy oly rugója, melylyel kapcsolatban a működésnek megfelelő belső érzés fakad, akkor az a szórakozás sem a szellemet, sem a testet föl nem frissíti. E miatt a tornázás a játékot soha sem helyettesitheti. Hisz' játszani annyi, mint a léleknek a szabad mozgásban s kedvérzetben igazán megnyihülni s ez a lelki enyhület és spontán működés okozta szórakozás: a lélek a játékban, melyet a tornában hasztalan keresünk.

Valóban a teremtés és újjáalkotás tüze szállja meg a tevékeny nevelőt, ha ezeket olvassa. A magyar ifjút bevezetni a játék öntevékenységű munkájába, megkedveltetni vele a testedző s léleküditő szórakozást, mely elvonja őt a korai öregedés blazirt állapotától s fogva tartja évekig a gyermekies örvendezés paradicsomában. Ezeknek a megvalósításán kezd gondolkodni. De midőn a tervezés kivitelére gondol, talán velem együtt elkomorodik, mivel azt kérdi, vajjon a Felméri által óvatosan okul adott úgynevezett „nemzeti temperamentum“, melynek egész más kategóriáját véli felismerni a németnél s angolnál, melyet némi gúnyosan fölró a németnek, hogy a tornászat ütemes gépmozgására csak az ő teuton vére alkalmas, nem helyettesíthető-e igazságosan egészen más magyarfaji jelleggel, mely kevésbé óvatosan és hízolgőn hangzik? — Angolhonban a szabadban való játék komolyan és szenvedélyesen ápoltatik s a sport és athletika irodalma óriásinak mondható; akaratérő egyesülve csaknem féktelen becsvágygyal, nem ismer az erőteljes szigetnépnél semmi akadályt s játszik a gyermek, az ifjú, a férfi, sőt az erőben őszült öreg se resteli a nemzeti játékok nagy versenyein aktív vagy passív részt venni. Az anyaországot a gyarmatok is utánozzák s Jamaika szigetén, Honkongban, Indiában százával vannak a játékegyesületek: csak nem rég mérköztek Ausztrália válogatott ifjai az angolország cricketjátzókkal. Már 1847-ben hozot Anglia törvényi a játéke- és üdülési helyek berendezésére nézve; ugyanazzal foglalkoznak az 1858. s 1859-ben kihirdetett „public parks acts“ szabályrendeletek s 1875-ben az egyes városok közegészségügyi hatóságait oly joggal ruházták fel, hogy a játék ápolása tekintetében a törvényiszabta uton szabadon intézkedhetnek.\*) A városok és magánosok jótékonyága folytán nagy darab területek ajándékoztattak játékterek berendezésére. Londonnak minden 10 ezer lakosára 1 acre játszópark esik; Bradford városa több mint 2 millió forinttal rendezett be öt óriási játékteret. Leeds s Birmingham pedig 14 ily üdülő helylyel bírnak. A németek, kik tehát, mint Felméri állítja, különös „nemzeti temperamentumuk“ miatt inkább jőnek a nekik feltalált torna „emótiójába“ — a játék ápolásában néhány év óta már az angol után sorolhatók fel az európai continensen, s a két év előtti berlini kirugó-labda, „football-match“, egy angol

\* Spiess A. Turnbuch für Schule. Berlin, 1846.

\*\* A neveléstudomány kézikönyve. Irta: Felméri Lajos. Kolozsvár. 1890.

\*) L. Mittenzwei lipcei játékevezető tanár adatai.

társaság vereségével végződött. A német közoktatási miniszter Gossler, meleg hangú körölvény kíséretében elrendelte még 13 év előtt, hogy játszótérek, rendezendők be s a tornacsarnokok terén a játék is gyakorlandó. A braunschweigi iskola tanára, Koch, példás tökélyre vezette az ottani ifjúságot az angoljátékokban s Bréma, Barmen, Jöttingen, Lüneburg, Wiesbaden, Hannover, Dücseldorf, Rostok stb. városok saját költségükön nagy játszóhelyeket szerveztek. Lipcsében Schreber orvos buzgósága s áldozatkészsége folytán 1865 től öt nagy játszótér van, melyek főtartását s játékszerekkel való ellátását a gyermekek s az ifjúság testi nevelése céljából alakult három „Schreber-egyesület” vállalta magára.

Elszorul lelkem, ha ezen néhány külföldi példa felhozásánál azt kérdelem, vajjon mi történt a „nemzeti temperamentumunk”-nak megfelelőbb játék ápolása tekintetében, hol vannak magyar játéklubbok, a lipcseihez hasonló „Schreber-egyesület”? Melyik magyar város ajándékozott már kiterjedt játszóteret ifjúságának, s hol van azon tanári kar, mely az írás és tanácskozás helyett, a tanulóknak a magyar vagy angol nemzeti játékok iránt a hajlamot ébreszti, s a mi a fő, a a játékokat bemutatja és vezeti? — Nem tudnék egyetlen bizonyítékot is felhozni, mely nagyobb szabású tevékenységünket árulhatná el; néhány croquet s Lawn Tennist inkább divatszerűen mivelő kisebb körök, azok is inkább a főúri társaságból; de intenzívebb munkálkodást a hasznos szenvedélyek fejlesztése körül sehol se találunk. A magyar athletikai klubbok megalakítója, a tatai Esterházy Miksa gróf, már 1877-ben határozott nemzeti irányba akarta megindítani e játékok rendszeres művelését, midőn magyar labdajátékok könyvének megírására pályadíjat tűzött ki. A pályázat meddő volt, ámbar a viszonylag legjobb dolgozatnak a díjat kiadták; később Porzolt Lajos bizatott meg a munka megírásával,\* melynek megjelenését a derék Miksa gróf nem érthette meg. A magyar játékok lendületbe való hozásának szép tervét azóta senki se karolta fel. Ifjúságunk nem játszik, vagy csak lazán folyik a mesteriség; a tiz éves tanulót már a ama bizonyos cifrázkodás fogja el s öregeskedő modorban inkább sétál, csavarog sárga cipők, veres keztyük s nagy botokkal, mint valami gyermekkarikatúra, semhogy a labdát forgatná vagy gerelyt hajítana a játszótérek pázsitján. Azok a sápadt pinczenövény és a gyermekies vonásoktól megfosztott arcú tanulókból, a testi munkát restelő s a játékokat kerülő ifjakból toborzódnak a fagyos külsejű szobatudósok, ideggyöngye kávéház-szutyakolók s a testi s lelki ájulásban tengődő férfiak, melyekben — sajnos — magyar társadalmunk annyira bővelkedik. Itt az ideje, hogy utat törjünk a tespedésen át s fölvegyük az Esterházy halálával elejtett fonalat, s ne csupán a külfölköt utánzó idegen, hanem a feledésbe ment nemzeti magyar játékokat is vissza kell vezetnünk ifjaink társaságába. De hogyan? (Vége köv.)

### Különfélék.

**Magyar vivó diadala Turinban.** A Turinban folyó kongresszussal kapcsolatosan vivóverseny is tartatott, melyre az egyetemi kör kiküldte ifj. Matlaszkovszky

\* Porzolt Lajos: A magyar labdajátékok könyve, Budapest, 1885. (Herkules könyvtár.)

Istvánt, Wolffner Tivadart és Erdélyt. Matlaszkovszky-nak sikerült a lehető legnevezetesebb konkurencziában a magyar névnek nagy dicsőséget szerezni. Fényes győzelmét csak növeli ama körülmény, hogy a kongresszus helye Turin Itáliában, a legjobb vivók hazájában van, így az olasz diákoknak kedvező alkalmuk volt legjobbjaikat kiállítani. A győztes különben a M. A. C. rokonszenves fiatal tagja és Santelli Italo tanítványa.

**A Torna-Egyletek Orsz. Szövetsége** megkeresésére a Pozsonyi Torna-Egyesület elhatározta, hogy jövő évre országos tornaversenyt rendez Pozsonyban. Az egyesületet a város törvényhatósága úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogatja vállalkozásában s a tanács elterjesztésére megfelelő összeget bocsát a verseny költségeire s a vendégek méltó fogadására.

**A „Magyar Testgyakorlók Köre”** a Barcsay-utcai gimnázium tornatermében 1898. december hó 11-én, vasárnap délután 5 órakor disztornát rendez. Sorrend: I. Felvonulás négyes sorokhoz. II. Tagszabagyakorlatok. Vezetni: Bockelberg Ede. III. Szeretornázás. Első csapat magas korláton. Előtornász: Hazay Mihály. Második csapat lovon. Előtornász: Schey Ernő. Harmadik csapat alacsony korláton. Előtornász: Békés Gyula. IV. Országos nyílt versenyek. 1. Magas korláton: 1 előírt (erő és ügyességi) és 1 szabadon választott gyakorlat. (Elsőnek nagy ezüstérem és tiszteletdíj, másodiknak kis ezüstérem. 2. Gyűrűhintán: 2 előírt és 1 szabadon választott gyakorlat. (Elsőnek nagy ezüstérem és tiszteletdíj, másodiknak kis ezüst érem. 3. Birkózás francia módra. Súly szerint osztályozott két csoportban. Mindenik csoportban győztesnek kis ezüstérem, másodiknak bronz érem. V. Dijkiosztás, után elvonulás. A disztornát társas vacsora követi a Kerepesi-uti Metropole szálloda külön termében. — Általános szabályok: 1. A disztornán a Magyarországi Tornaegyletek Országos Szövetségének versenyszabályai mérvadók. 2. Az országos nyílt versenyekre szóló nevezések a M. T. K. választmányához (VII., Barcsay-utca 5.) intézendők. 3. Tét egy számra 1 korona. 4. Nevezési zárlat 1898. december 3-án esti 9 óra. A M. T. K. igazgató választmánya nevében: Dr. Hirschfeld Antal, elnök. Freund Sándor, titkár. Bockelberg Ede, művezető. — A disztornára szóló belépő jegyek 1 koronáért kaphatók a kör helyiségében a rendes tornaórák alatt, kedd, csütörtök és szombat este 7—9 óra között. A disztornán katonazenekar játszik.

**A Magyar Athletikai Club téli viadala** december 8-án tartatik meg a Nemzeti Lovárdában. Kezdeté délután 4 órakor. Programmpontok: 1. 50 yardos síkfutás handicap. 2. Súlydobás. 3. Buzogány gyakorlatok. 4. Rúdugrás. 5. Nyújtómutatványok. 6. Birkózás. 7. Hármassugrás handicap. 8. Kötélhuzás; 4—4 ember képez egy csoportot. Díjazás az 1., 2., 4., 6., 7., 8. versenypontban elsőnek ezüst-érem, másodiknak, harmadiknak bronz-érem. Az indulások számarányhoz második esetleg ezüst, negyedik, illetve ötödik bronz-éremet nyer. Az 1., 2., 4., 7., 3. nyílt magyar sportegyesületek tagjainak, a többi zárt. Középiskolai tanulók nem vehetnek részt. Tét a díjazott versenyszámokban 1 korona. Nevezési határidő december 2-án esti 7 órakor.

**A francia gyalogság menetgyorsaságát** egyöntetűleg az 1791-ik gyakorlati szabályzat határozta meg. Azonban ez sem tartalmazott kötelező szabályokat: 76—100 lépés között engedte a választást, ezt nagy

menetelnél egy perc alatt kellett megtenni, a lépés hosszáról nem is tesz említést. Ezen szabályzatok az egész napoleoni idő alatt érvényben voltak, a császár hadai ezeknek a figyelembe vételével meneteltek Jütlandig és Kalabriáig, Kadixig és Moszkváig. 1831-től 1833-ig a juliusi királyság rendeletei eleinte csak keveset változtattak a régin, de az 1840-ben felállított gyalog vadászok kedvéért nevezetes újítások történtek. Az akkor felállított csapatok menetgyorsasága ugyan szintén csak 76 lépés volt, azonban gyorsított menetben 100-ig fokozhatták, később behozták a tornalépést 165 egész 180 lépéssel; egyúttal meghatározták a lépés hosszúságát i. i. 65 ctm., a tornalépésnél 83 cent. A vadászok bábrjai nem engedték nyugodni a gyalogságot. Ezeknél is gyorsabb menetelést rendszeresítették s a rendszer menetgyorsaságot 110 lépésben állapították meg. Ezen rendelkezésnek egyöntetű alapot adott azon szabályzat, hogy meneteléseknél általában óránként 3570 km. kellett megtenni; az 1869 évben a 76 lépéses menetelés már ismeretlen, elrendelték, hogy 110, támadásnál 130 lépést kell tenni. 1875-ben a szabályzat még többet kíván, 65 centm. helyett 75 centm. lépéshosszuságot rendel el, s 110 lépés helyett 115-öt, a mi percenkint 1475 méter, óránként 73550 méter nyereséget jelentett ugyanynyira, hogy most már egy óra leforgása alatt 43075 kmt. lehetett megtenni; azonban a menetgyorsaságot 130 lépésre is lehetett fokozni, úgy hogy egy óra alatt 4875 mt. lehetett megtenni. Az 1884 diki rendelet is a gyorsaság fokozását tartja szem előtt, percenkint 120 lépést, óránként 4 kl.-t kíván; 1894 óta pedig 128 lépés illetőleg 48 km. kívánatik, azonban a legújabb szabályzat elrendeli, hogy a rendeleteket nem kell mindig mereven követni, hanem csak a viszonyok szerint alkalmazni.

**Torna- és vivótermét** december hó 1-én nyitja meg a M. U. E. a felső erdősor-utczai községi elemi iskola torna helyiségeiben. A vivó-órák kedden, csütörtökön és szombaton lesznek este 6—9 óráig.

**Az Egyetemi Athletikai Club** elnöksége a napokban tisztelgeti Halmos polgármesternél s előterjesztette azon kérelmét, hogy a székes-főváros a gróf Károlyi-utca községi iskola tornatermét bocsássa az egylet rendelkezésére. Az eljárás sikerre is vezetett. A mint jó forrásból értesülünk, a club már meg is kapta a használati engedélyt s ezzel megtörtént az első lépés a sport komoly és öntudatos művelésére az egyetemi ifjúság körében.

## Róbelly vivómester

vezetése alatt álló

## Royal torna és vivóterem

Budapest,

VII. Erzsébet-körút 45—47. (Royal szálloda).

Kard- és törvívás. Gyermektornászat. Vívóórák: reggel 7 órától este 10-ig. Kluboknak, egyleteknek és egyetemi hallgatóknak kedvezményes árak.

Telephon: Royal nagyszálloda. Fürdők és villanyvilági ás.

Első Magyar  
VARRÓGÉP ÉS KERÉKPÁRGYÁR  
R. T. o.  
BUDAPEST.



## Vivók körében

sensatiót kelt a gummiból készült, szabadalmazott

## „Damascenus“- kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva nem nyomja a kezét, elhárítja a kard csúszását, megóvja a keztyűt a kopástól.

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896 sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

**Bármely kardra könnyen ráerősíthető!**

Legtöbb államban szabadalmazva!!

**Viszontelárusítók kerestetnek.**

Magyar ruggyantaárugyár  
részvénytársaság  
BUDAPEST,